MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM Központi Könyvtára Telefon: 176-827 Telex: 224186 Budapest 5. Pf.: 489
ET/9

Ballagás

KÖZGAZDÁSZ
A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXIX. ÉVFOLYAM, 10. SZÁM — ÁRA: 1,80 Ft — 1987. MÁJUS 21.

Ideológiai konferencia

Pozsgay Imre: A társadalom változást igényel

Pozsgay Imre, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára volt a vendége annak az ideológiai konferenciának, amelyet a tudományos szocializmus tanszék pártcsoportja szervezett május 11-én. A tanácskozáson Pozsgay Imre mellett Szarvas László egyetemi párttitkár tartott előadást.

Pozsgay Imre Politikai rendszerünk működése és fejlesztése címmel tartott előadást. Nem vállalkozott arra, hogy a téma elméleti, elméletörténeti és politikatörténeti összefüggéseit fölvázolja. Az előzmények közül is csupán *az éppen aktuális politikai helyzetről szólt.* Friss élmények hatása alatt tette ezt, mert éppen két órával *azelőtt érkezett haza Varsóból, a PRON kongresszusáról.*

— A politikai helyzetről szólva egy népfrontvezető részéről *az első kérdés az lehetne — s ezt most már egy-két* éve visszatérő módon kérdezgetjük — kezdte Pozsgay Imre —, hogy

megvannak-e a konszenzus alapjai Magyarországon;

a szövetségi politikához szükséges közmegegyezésnek megvannak-e a partneri, szociális, valamint *politikai előfeltételei.* Igazán sommásan összefoglalva úgy vélem, hogy *Magyarországon van még annyi a konszenzusból, hogy a politikai stabilitás megőrzése mellett kezdeményező lépéseket lehet tenni az egész társadalmi megújulás, átalakítás céljából.* Ez nem sok, de kétségtelenül olyasfajta tartalék, amelyet a bizalmi erózió, a szociális és a szociálpolitikai megrázkódtatások és hátrányok sem tudtak még annyira lemorzsolni, hogy ne lenne politikai alap egyfajta közmegegyezés és az abból kiinduló új szövetségi politika kidolgozásához.

Most mégis a *problémákra szeretném irányítani a figyelmet* — folytatta Pozsgay Imre —, még akkor is, ha jól tudom: *ezekről néha kockázatos beszélni,* bár esetleg mindenki tapasztalatával megegyezik, amiről szó lesz. De az már nem vág egybe mindannyiunk tapasztalatával, hogy ki is mondunk ilyesmiket. Párttagságban, pártonkívüliekben *van ugyanis egyfajta kettősség:* amiről magánbeszélgetésekben szót ejtenek — a kommunisták esetleg még gorombábban, mint a társadalom politikailag tán megnevezhetetlen rétegeiben —, arról *a nyilvánosság előtt nem beszélnek, illetve alaki egyeztetéshez tartják magukat, gondolván, hogy ez még mindig egységteremtő és egységvédelmező erő.* Én ezt *nem tartom ma már járható útnak,* nem tartom alkalmas eszköznek. A *problémákkal való nyílt szembenézés erősebb konszenzusteremtő erő,* mint a problémák elhallgatása. Miért? Mert nem tagadom ugyan, hogy van még annyi tartaléka a közmegegyezésnek, amire alapozva a politikai stabilitás mellett kezdeményezni lehet, de szemben a korábbi két és fél évtized politikai gyakorlatával — ami azt hangoztatta, hogy a változatlan politikai irányvonal jelenti a társadalom összetartását — *egyre inkább érzékeljük, hogy a társadalom változást igényel, még ha megnevezhetetlen is, hogy ez pontosan mit takar.* Ebben a politikai helyzetben akkor tud az MSZMP vezető erőként, társadalomirányító szerepkörében megmaradni, ha a változáshoz, kibontakozáshoz megteremti a programot.

A szociális háttérről szólva Pozsgay Imre elmondta: elsősorban a gazdasági viszonyok romlása miatt felgyorsult az a folyamat, amelynek következtében *a lakosság egyre szélesebb rétegei egyre közvetlenebb módon élik meg helyzetük romlását,* és ennek következményeit, s ma már *nem csupán a háztartás ingatag körülményeiben, hanem az emberi kapcsolatokban is.* Ezért növekvőben van a politikai elégedetlenség, s amennyiben a gazdasági teljesítmény 1987-ben, meg a következő években nem jár a célokban kitűzött eredményekkel, akkor ennél nagyobb feszültségek, *bizonyos politikai válsághelyzet is várható.* A változtatást célzó javaslatok csak e helyzet szorító nyomása alapján érthetők meg. Ebből a helyzetből és mai politikai viszonyainkból kiindulva a *politikai intézményrendszer működésének első kérdése a következő lehet:* hatalmi, kormányzati

berendezkedésünk ideológiailag mennyi kötöttséget visel,

mennyiben függ ez össze a kialakult szocializmusképpel, a szocializmus programjával, szabad-e ehhez az intézményrendszerhez úgy hozzányúlni, hogy az közben esetleg ideológiai megingást is hozzon?

Véleményem szerint — folytatta Pozsgay Imre — *az a hatalmi, politikai berendezkedés,* ami a szocializmus programjának megvalósítására Kelet-Európában létrejött, kétségtelenül *teljesített bizonyos nagyon fontos, nélkülözhetetlen társadalmi feladatokat.* Eleget tett egyfajta szocializációs és modernizációs követelménynek, egy tőke- és eszközszegény világban meg tudta szervezni a felhalmozásnak olyan formáját, amelyben ehhez a térséghez képest viszonylag fejlett termelőerők jöttek létre, és ráadásul az elosztási viszonyokban is követni lehetett egyfajta szocialista, szocialisztikus eszményt. *Azokkal semmiképpen nem értek egyet,* akik ma a politikai intézményrendszer vizsgálatához *olyan generális kritikával fognak hozzá, amely kiiktatja ezt az egész előzményt a magyar és a kelet-európai történelemből — mondván, hogy hamis és rosszul megválasztott, vagy kikényszerített vonal,* amelyen nem lett volna szabad járniuk ezeknek a rendszereknek — mondta Pozsgay Imre, majd így folytatta: Az 1945, de még az 1949 utáni helyzet is értékeket, a termelőerőkben, az elosztási viszonyokban fejlődést, a korszak szociális problémáinak megoldásában pedig reformot hozott Magyarországon. Ám az — különösen a szocialista országok válságai alapján — nyilvánvalóvá vált, hogy ezen egyetlen konkrét és *nagy feladatra megszervezett politikai intézményrendszer két súlyos politikai fogyatékossággal rendelkezik: a pártirányításra berendezett és a lényegében egypárti konstrukció, amelynek hivatása* az volt, hogy a felhalmozáshoz szükséges államszervezeti eszközöket *centralisztikus módon felülről kiépítse, látnivalóan kezdettől fogva redukálta az emberek szabadságát és kikapcsolta az állampolgári kezdeményezést, mint a magánkezdeményezőknek olyan kockázatát, amely állandóan újraépítheti a kapitalizmust.* Ez a felfogás és ez a fajta hatalmi berendezkedés 1953-tól 1956-on, 1968-on, 1970-en, 1976-on, 1980-on át tapasztalhatóan *magában hordozta saját válságának előidézését.* Olyanfajta védekező reflexre és védelmi berendezkedésre szervezték meg, ami következményeiben kiiktatta az állampolgári kezdeményezést, általában a kezdeményező szellemet és *magában hordozta az irányító szervezetek elfajulásának lehetőségét, mert ellenőrizhetetlen és ellenőrizhetetlenségéből adódóan önkényességre és voluntarizmusra hajlamos hatalmi berendezkedés jött létre.*

Az ma már világos, hogy *így, ebben a konstrukcióban a szocializmus és a szocialista berendezkedés nem produktív, a stagnálás elemei erősebbek benne, mint a megújuláséi.* A stagnálás elemeinek megerősödése és erősségének mértéke szabja meg, hogy *mikor jön el a válság a szocialista országokban,* és ciklikusan, kikerülhetetlenül eljön, eljött. *Legerőteljesebben éppen azokban az országokban, amelyek már a felszabadulás előtt is mind a politikatörténetben, mind a politikai kultúrában, mind a termelőeszközök fejlődésében viszonylag eredményesebbek voltak. Csehszlovákia, Lengyelország* és *Magyarország* a legtipikusabb megjelenési formája ennek.

Így és ebben a formában már tovább nem működőképes a szocializmus: alacsony fokú a tőkehatékonyság, óriási pazarlás megy végbe az eszközzel, s az emberrel. Rendkívül ellenállóképes ez a gazdasági szerkezet az innovációval szemben, ezt bizonyítja, hogy egy-két kivételtől eltekintve *30 év óta nem volt képes adaptálni a műszaki fejlődés eredményeit.* Mindezek mellett a szocialista országhoz illő intézményrendszer megteremtésében *nem tudja a szükségleteket kielégíteni.* Ennek egyik legsúlyosabb politikai következménye, hogy az új- és legújabbkori történelemben *példátlanul hosszú stagnációs szakasz és restrikciós politika kényszerül egyensúlyban tartani a rendszert, mert maga a gazdasági szerkezet ezt az egyensúlyt nem képes fönntartani.* Ha ez a folyamat folytatódik, *a felnövekvő nemzedékekben nem lesznek olyan fiatal emberek, akik elfogadnák a szocializmust, mint értéket, mint olyan társadalmat,* ami megoldja problémáikat. A kérdés itt tehát az, hogy

bizonyos ideológiai görcsök alól fölol.juk-e magunkat,

mielőtt az ideológiai ellehetetlenülés állapotába kerülünk. A megújulás szempontjából ez nagyon lényeges. Az utóbbi 12—15 esztendőben felnőtt itt néhány olyan nemzedék, amelynek nincs már személyes tapasztalata arról, hogy ez a fajta berendezkedés megoldja a problémákat, miközben olyan nemzetek, amelyek a nemzetijövedelem-termelésben körülbelül velünk azonos színvonalon voltak még a hatvanas évek elején is, kétszeres, háromszoros teljesítménnyel húztak el mellettünk.

Ezt az ideológiai problémát csak a gazdasági reálfolyamatokban lehet megoldani, de már az is nyilvánvaló, hogy *nem a gazdaságirányításban van az alapproblléma. Ennél szélesebb körben és társadalmi összefüggésben — a politikát is beleértve — kell az okait keresni* annak, miért nem sikerült az intenzív szakaszra való áttérés az 1968—70-es évek óta. S itt megint visszatér a gondolat, hogy *a szocializmus politikailag tételezve, hatalmi alapon szerve-*

(Folytatás a 2. oldalon)

Néhány szóban a szakválasztásról

Az első évfolyam hallgatóinak szakosítási rendjéről beszélgettünk *Hrubos Ildikóval,* az általános kar dékánhelyettesével. A beszélgetés alatt *jelen voltak az ÉV tagjai is,* akik segítenek a szakválasztáshoz kapcsolódó ügyek intézésében.

A szakválasztást megelőző szaktájékoztatók után a hallgatóknak *április 15-ig kellett leadni jelentkezéseiket.* A jelentkezési lapok ellenőrzése után az első helyre való jelentkezés szerint, a karok szakosítási felelősei *(Sulyok P. Márta, Káposzta Sándor, Végső Béla)* kapják meg az anyagokat, akik *az előzetes javaslat kialakításába bevonják a szakvezető tanszékek, az ÉV és az instruktorok képviselőit.*

A végleges javaslat elkészítésére akkor kerül sor, amikor a II. félévi vizsgaidőszak lezárul, és figyelembe lehet venni annak eredményeit is. *Július első napjaiban ül össze a végleges döntésre jogosult szakosító bizottság.* A döntés és a hallgatók értesítése után *az utolsó munkafázis a fellebbezések elbírálása.*

Az eddigi gyakorlattól eltérően *ez évtől egy új,* a régiénél egyértelműbb *követelményrendszert vesz figyelembe a bizottság.* Míg régebben csak körvonalazott (átlagosnál jobb politikai, gazdaságtani felkészültség, szakmai érdeklődés, szervezőkészség, megjelenés és beszédkészség) szempontok alapján hozták a döntéseket, az új rendszer egyértelműen *a tanulmányi átlageredményt helyezi az első helyre a szempontok között. Az első félévi eredményt is figyelembe véve a döntő a másodikban elért átlag, hiszen ez kevésbé tartalmaz „véletlen" elemeket.*

Az úgynevezett nyelvigényes szakoknál ezt megelőző kritérium a nyelvtudás. Általában a négyes, ötös eredményt elért jelentkezők kerülhetnek ezekre a szakokra. *Amennyiben valakinek hármas a nyelvi jegye, egyéni elbírálás szükséges, mely a Nyelvi Intézet véleményének figyelembevételével történik.*

Abban az esetben, ha valakinek *függőben lévő vizsgája van,* akkor a kérdéses tantárgy *kettes eredménynek számít* az átlagba. Ezeknek a hallgatóknak *a felvétele feltételes lesz, és csak a félév teljes lezárása után válik véglegessé.*

Azokat a hallgatókat, akik konkrét szakra vonatkozó *tanulmányi szerződést kötöttek,* a korábbi gyakorlatban automatikusan felvették az adott szakra. *Felmerült viszont* (konkrétan az egyértelműen túljelentkezésre számító pénzügyi szakkal kapcsolatban), *hogy ne legyen ez mindenképpen követendő szabály, hanem csak az egyéni elbírálás egy szempontja.*

Azokban az esetekben, *amikor nem lehet egyértelmű döntést hozni, kerül sor az idegen nyelvből letett állami vizsga, a TDK és a tanulmányi versenyek eredményének figyelembevételére.* Annak ellenére, hogy valakinek esetleg *több nyelvvizsgája* is van, illetve *felsőfokú nyelvvizsgája* van abból a nyelvből, amelyből *záróvizsgázik, ez nem pótolja azt, ha az illető hármasnál rosszabb eredményt ért el.* Természetesen hármas jegy esetén ez is az egyéni elbírálás szempontjai közé tartozik.

A tervgazdasági szak kerete 25 hallgató (természetesen mind itt, mind a többi szak esetében *ezek nem teljesen merev számok);* ez évben *16-an jelentkeztek.* Ez nem olyan nagy meglepetés, ha figyelembe vesszük, hogy *az év elején több mint száz hallgatóval induló 8 órás matematikán az év végére már csak 23 hallgató maradt.*

A februárban készített előzetes felmérések meglepően magas *túljelentkezést mutattak a pénzügyi szak esetében,* ami ugyan csökkent április közepére, a hivatalos jelentkezésnél, de *még mindig 92 jelentkező van a 60 helyre.* Az utóbbi évek adataival összehasonlítva, itt tapasztalható viszonylag a legnagyobb emelkedés a jelentkezések számában.

Az ipari (100 helyre 65 jelentkező) és az agrárközgazdasági (45 helyre 21 jelentkező) szakon továbbra is olyan jelentkezőkkel fog feltöltődni a létszám, akik nem ide jelentkeztek elsősorban. Így folytatódik az utóbbi évek tendenciája, amely szerint *nagyobb a kereslet az ilyen irányultságú szakemberek iránt, mint ahányan ezeken a szakokon végeznek;* hozzá kell tenni, egyetemi viszonylatban sok szempontból a legszínvonalasabb képzéssel és lehetőségekkel.

Az előbb említett két szakhoz hasonlóan, *a közlekedési szakon is jóval kevesebb a jelentkező, mint a keret (17 és 40 helyre).* Itt azonban más a helyzet, mint az iparin és az agráron, ugyanis *valószínűleg a közlekedési szakra kerülnek azok, akik a külgazdaságiról kiszorulnak, lévén, ez nyelvigényes szak.*

Az áruforgalmi szakon a múlt évihez képest, valamelyest visszaesett a jelentkezők száma, így itt nem jelentős a túljelentkezés *(69 a 65 helyre).*

A hosszú évek óta divatos és egyben *„legnépesebb" szak, a külgazdasági ismét nagy roham előtt áll,* itt a legnagyobb a túljelentkezés a pénzügyi szak után *(110 helyre 153 jelentkező).*

Kevesebben jelentkeztek a nemzetközi szakra a múlt évihez képest, azonban még így is *40 a jelentkezők száma a 30 helyre.* Hozzátartozik a dologhoz, hogy tavaly 38 hallgatót vettek fel ide.

J. Gy.

Programbörze

Számítógépes programok börzéjét szervezi a szakszervezeti bizottság május 18., 19 és 20-án 9.30—13 óra között, a Kinizsi utcai oktatási épület 454-es szobájában. A bemutatón COMMODORE—64-es számítógépre írt, a laikusok által könnyen hasznosítható programok átmásolására és szaktanácsadás igénybevételére nyílik lehetőség.

A bemutatóra rendelkezésre álló programok a következők: szövegszerkesztő, statisztikai, táblázatkezelő, „adatbázis"-kezelő, grafikus lehetőség jobb kihasználását bővítő, angol—német nyelvtanulást segítő és egyéb (másoló-, lemezkezelő- stb.) programok.

Sikeres KDC-program

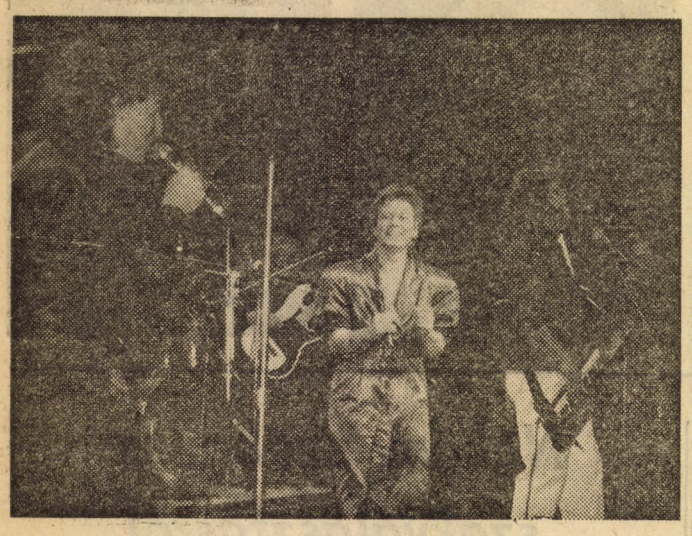

„Éjszakai üzenet"

Babos szóló

„Annyi minden változik"

Vállalatgazdasági Kutató Társulás

A Közgazdaságtudományi Egyetem és 13 vállalat részvételével május 12-én megalakult a Vállalatgazdasági Kutató Társulás. A Társulás szakmai célkitűzéseit tekintve komplementer jelleggel kapcsolódik az Országos Középtávú Kutatás—Fejlesztési Terv (OKKFT) „Mikrogazdasági Kutatások" program kutatási feladataihoz.

Az OKKFT keretében 1986. január 1-jével négy társadalomtudományi (TS jelű) program indult. Ezek közül az első a „Gazdaságpolitikánk elméleti megalapozását, gazdaságirányításának fejlesztését szolgáló kutatások". E program alprogramját képezi „A gazdasági szervezetek, a gazdasági mikroszféra kutatása", röviden a „Mikrogazdasági Kutatások" TS—1/4 jelű program, melyet az MKKE-n működő Programiroda koordinál.

A „Mikrogazdasági Kutatások" a gazdasági egységek működését, a gazdaságpolitika érvényesülését kutatja a gazdasági történések fontos színterén, a vállalati, illetve a gazdaság mikroegységeinek szférájában, a TS—1 programok közül egyetlenként, mely kutatásai fókuszába a vállalatokat, illetve a gazdaság mikroegységeit helyezi.

Ahhoz azonban, hogy a vállalatgazdasági kutatások „élet közelibbek" legyenek, szükségesnek mutatkozott egy olyan társulás létrehozása, amelyben vállalati szakemberek, oktatók és kutatók közösen foglalkoznak egy-egy tématerülettel. Ennek gondolata „A Szocialista Vállalat" Kutatási Főirány lezárásakor fogalmazódott meg vállalati szakemberek részéről. E gondolat realizálásaképp jött létre a Társulás.

A Társulás célja, hogy szorosabb kapcsolatot hozzon létre a vállalatgazdasági kutatások és a vállalati gyakorlat között. Ennek keretében az alapvető hangsúly a gyakorlati, vállalati szakemberek által fontosnak tartott problémákra közvetlenül reflektáló kutatások szervezésére és folytatására helyeződik, melyhez a vállalatok szakmai és anyagi segítséget, valamint megfelelő kutatási hátteret biztosítanak.

A Társulás nyitott, várhatóan további tagok belépésére is sor kerül.

Nyári társadalompolitikai, szakmai táborok

MARTONVÁSÁR 1987

A tavalyi nagy sikerű fehérgyarmati találkozás után az idén Martonvásáron kerül sorra a honismereti és társadalompolitikai klubok 2. nyári tábora. A program *augusztus 16-án* reggeltől augusztus 21-én éjszakáig tart, a megvitatásra szánt társadalmi kérdések pedig a következők:

A politikai intézményrendszer megújulásának lehetőségei (meghívottak: *Pozsgay Imre, Bihari Mihály);* Kisebbség, nemzetiség, nemzeti külpolitika; Szomszédaink nemzettudata; Kelet-Európa irodalma; A cigánykérdés — vita cigány értelmiségiek részvételével; Fordulat és reform — modernizáció Magyarországon. Kirándulás, kulturális programok, táncházak, tábortüzek szerepelnek még a programban. A részvételi díj diákoknak 600 forint, egyébként 1000 forint.

„NYATA" PÁPÁN

A két évvel ezelőtti nagy sikerű szarvasi találkozó után az idén minden valószínűség szerint Pápán rendezik meg a szakkollégiumok nyári találkozóját. E tábor programja *augusztus 22-én* reggeltől 27-én estig tart. Négy nagy témát vitatnak meg a résztvevők: Gazdasági reform; Politikai intézményrendszer és jog; Társadalmi cselekvési program — alternatívák; Oktatási rendszerünk. A fennmaradó két napon párhuzamos kis programok zajlanak majd az egyes résztvevő szakkollégiumok és klubok bemutatkozásaként, esténként pedig természetesen kulturális programok, sport stb. A részvételi díj még nem végleges, de viszonylag alacsony lesz.

Mindkét tábor iránt érdeklődni, illetve jelentkezni a Társadalomtudományi Klubban (KISZ-bizottság vagy Ráday 207.), valamint a Rajk László Szakkollégiumban lehet.

Pozsgay Imre: A társadalom változást igényel

(Folytatás az 1. oldalról)

ződött meg, ezért a hatalomnak védenie kellett ezt a berendezkedést. De ez a védekezés olyan jól sikerült, hogy *előre is reteszelt,* a megoldást is nehezíti, mert egyfajta személyzeti politikához *és konkrét intézményrendszerhez köti az egész rendszer működését.*

Mi a kibontakozás lehetősége

ebben a tekintetben? — tette föl a kérdést Pozsgay Imre. *Újra kell gondolni a párt szerepét.* Ma a szervezett politikai erők közül egyre inkább *a párttagság válik a legkritikusabbá.* Ha ez a társadalmi csoport a rendszer berendezkedése és ideái melletti legelkötelezettebb csoport, akkor érthető, hogy *ők élik meg legmélyebben az egész társadalmat, a közgondolkodást is megrázó problémákat.*

Az első és alapvető kérdés, hogy ezt a társadalmi csoportot *hogyan lehetne az elégedetlenség melegágyából a megújulás bázisává változtatni, mert ezen múlik, hogy a párt lesz-e az irányítója és vezetője továbbra is a megújulásnak, vagy nem.* Ma már látszik, hogy ez a fajta elégedetlenség és kritika lazítja a pártvezetés és a párttagság közti kapcsolatot, *erősödött viszont a párttagság és a társadalmi közvélemény közti kapcsolat. A párttagság nem érzi elégségesnek a politikai programot,* és emiatt orientációs zavarokkal küzd, miközben megéli a nép tapasztalatait, méghozzá pillanatnyilag aktívabban, mint a társadalom bármely más csoportja.

Ezt az aktivitást pozitív erővé lehet változtatni azzal, hogy *a döcögve működő pártdemokrácia intézményét működőképessé kell tenni,* annak érdekében, hogy a vezetők és a vezetettek közötti kommunikáció kétirányú legyen. Ebben *a kommunikációban a párttagság szavának döntőnek kell lennie, mert mégiscsak ez a tapasztalat forrása a párt számára.*

A másik elkerülhetetlen

a párt és az állam viszonyának tisztázása

ahhoz, hogy állam és állampolgár viszonyát újra lehessen majd tisztázni, és *új vagy újabb alkotmányos keretek között meg lehessen fogalmazni.*

Itt tért ki néhány lengyelországi fejleményre Pozsgay Imre: a PRON kongresszusa *előtt ülésezett a szejm, ami két fontos intézkedést hozott.* Az egyik egy referendumszerű *népszavazás intézményesítése.* A törvény kimondja, hogy *alternatívákat kell a nép elé bocsátani,* és azt is, hogy *a népszavazás eredménye kötelező a kormányra nézve.* A másik *a polgári jogok szóvivőjének intézménye,* amely kormányzati és egyéb szervezetektől függetlenül működik. S a PRON kongresszusán hangzott el az a kijelentés, hogy *alkotmányos alapon álló konstruktív ellenzék nélkül nincs közmegegyezés és nem lesz kibontakozás.* Ha tehát párt-állam, párt-állam-társadalom viszonyáról beszélünk, *nem a többpártrendszer előtérbe kerülése a lényeg, hanem az, hogy a hatalom elfajulása ellen intézményes garanciák működjenek, a társadalombírálatnak, a társadalomkritikának és az érdekvédelemnek pedig kifejlett és funkciójában érvényesülő szerepe legyen.* Vagyis: ne adományként működjenek, amiket a kormányzat ilyen, vagy olyan hatalmi intézkedéssel visszavonhat, ha kényelmetlenek neki.

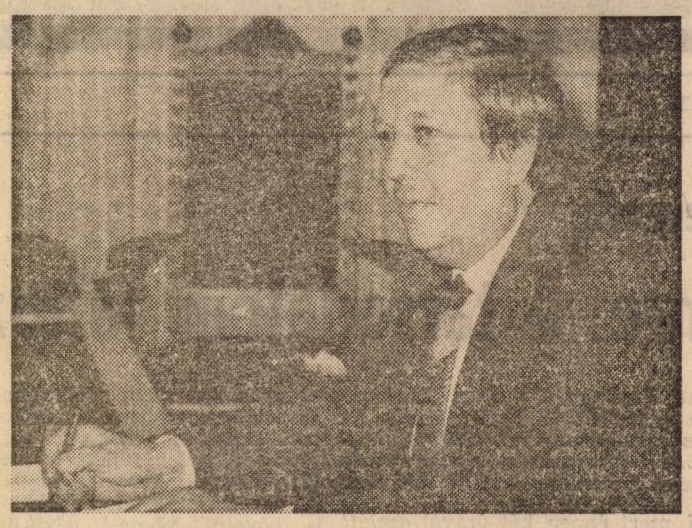

Pozsgay Imre: Csak sikeres párt lehet vezető funkcióiban legitim...

legitim, különben a társadalom elutasítja ezt a szerepet és más módon gondolja végig a politikai helyzetet.

A soron lévő feladat mindenképpen

Ha egyszer eljutottunk arra a felismerésre, hogy a szocializmus érdekrendszere is tagolt, s benne az egyéni és a társadalmi érdek nem esik közvetlenül egybe, akkor *az érdekpluralitásnak ki kell fejeződnie a politikai rendszerben is,* mert különben az előbb említett válságjelenségek a társadalmi működést zavarják és feje tetejére állítják.

Egy belső demokráciája garanciái mellett működő pártszervezet és egy társadalmilag ellenőrzött hatalom esetében a politikai formák megválasztása teljesen speciális, az ország tradícióihoz kapcsolódó is lehet.

Ehhez tartozik a nyilvánosság ügye is. A hatvanas évek politikai elevenségére jellemző, hogy *1965-ben volt már a magyar PB-nek egy tájékoztatáspolitikai határozata,* amely a következő szavakkal kezdődik: *államtitkok kivételével semmiféle olyan politikai érdek nem lehet ebben az országban, amely megakadályozza, hogy népünk előtt mindent feltárjunk.* 1970 februárjában egy, a párt belső életéről szóló *KB-határozat kimondja,* hogy az *egyik legnagyobb tévhit a néppel való jobb kapcsolat kiépítésében az a titkolózásra berendezkedett pártmunkastílus, ami legtitkosabbnak éppen azokat a határozatokat minősíti, amelyekhez népi közreműködést kéne kérni, és amelyeket a pártsajtónak első oldalon kellene közölnie.* A kilencedik pártkongresszus előtt bocsátott ki a *KB* először kongresszusi irányelveket, és ott jelent meg először az azóta is megoldatlan problémafölvetés, hogy tudniillik a *társadalomban a kritika működésének legfőbb akadálya az az egzisztenciális függés, amely lehetetlenné teszi, hogy kockázat nélkül lehessen bírálni. Nem originális kezdeményezésekről van tehát most szó, hanem hiteles pártdokumentumok fölidézéséről,* még akkor is, ha a hetvenes évek politikai gyakorlata elhalványította, s végül átadta a feledésnek ezeket a korábbi gondolatokat.

Mára nyilvánvaló, hogy hosszú távú kibontakozás nem oldható meg csupán a gazdaság fejlesztésével, a gazdasági reformmal. *Az egész társadalom átalakítására van szükség, benne a politikai intézményekkel, a nyilvánosság intézményeinek újragondolásával, középpontban a párt-állam viszonnyal, majd állam és állampolgár, párt és társadalom viszonyával.*

Csak arról van itt szó — s ez a csak nem kevés —, hogy a munkásmozgalom tradícióinak is megfelelően — de ma már korántsem a munkásmozgalmi historizmus és nosztalgia jegyében — *a párt mozgalmi jellegére van szükség,* arra, hogy vezető szerepet és ne hatalmi szerepet játsszon, amint ez egyébként már 1957 nyarán követelményként megfogalmazódott.

Szarvas László:

Az egyetem belső politikai tagoltsága

Szarvas László egyetemi pb-titkár *Az MSZMP megújulásáért — az egyetemi pártbizottság tapasztalatai alapján* című korreferátumában először azt indokolta, hogy *miért lehet az általános kérdésekről a helyi tapasztalatok alapján beszélni.* Az egyetemi pártszervezet olyan értelmiségi közegben tevékenykedik, amelynek szakmai, oktatói és tudományos eredményei, illetve az ifjúsággal való szerves kapcsolata alapján *rálátása van az ország helyzetére, hozzászól az annak jelenével és jövőjével kapcsolatos problémákhoz.* Mivel mindez a párttagságot is jellemzi, *természetes felelőssége a helyi pártszervezetnek, hogy részt vegyen a jelenlegi súlyos helyzetből kiutat kereső megújulási folyamatban is.*

Az egyetemi pb, illetve a tagság és a felsőbb szervek viszonyát elemezve az előadó elmondta, hogy *nagy kihívást jelent az egyetemi pártvezetők számára,* hogy egyfelől biztosítsák *az egyetemi érdekeknek a figyelembevételét* a felsőbb szintű döntések előkészítésében, és hogy *ebbe bevonják az erre igényt tartó párttagságot,* másfelől, hogy ezzel egy időben a *helyi szinten érvényt szerezzenek a központi döntéseknek* (amit a felsőbb irányító szervek elvárnak tőlük). *Az egyetemi pb kerületi jogkörrel való felruházása* és a Budapesti Pártbizottság alá rendelése összességében *javította az irányítási lánc működését,* bár a jövőben még nagyobb teret kell nyerniük az egyetemi párttagság olyan kezdeményezéseinek is, amelyeket nem a felsőbb szervek felkérésére tesznek.

Az előadó többek között *elemezte a párt működési mechanizmusának néhány általános kérdését.* A párttestületi *választások* rendjével kapcsolatban felvetette, hogy a jelölés és választás aktusát időben el kellene választani a jelöltek jobb megismerhetőségéért. Fontosnak tartotta a testületek működésének *nagyobb nyilvánosságát,* és azt, hogy a demokratikus centralizmus mechanizmusának *az ellenőrzési, beszámoltatási oldala kiegyensúlyozza a centrális állásfoglalások érvényesítésének jelenleg túlsúlyban lévő feltételeit.* Az apparátus munkájával kapcsolatban *a hivatali jelleg visszaszorítása mellett foglalt állást.* A párt irányítási, szervezeti felépítésében a területi-munkahelyi elv mellett *a szakmai kompetenciák, rétegakaratok érvényesülése mellet érvelt.*

Szarvas László előadásának következtetései között *elemezte az egyetem belső „politikai rendszerének" egyes vonatkozásait is.* Megállapította, hogy *nem kellően ismert az egyetemen belüli politikai tagoltság.* Egy, az ipar karon végzett felmérés alapján az derült ki, hogy az egyéni érdekeket alapvetően integráló szervezeti egység a tanszék, de tagolódnak az oktatók szakmájuk, tudományos eredményeik, beosztásuk és életkoruk alapján is. A vizsgálat szerint *az egyetemen végzett munkájuk nem jelent alapvető érdekeltséget az egyetemmel munkaviszonyban állóknak, sőt a legjobbaknak sokkal több elfoglaltságuk van az egyetemen kívül, mint a falakon belül.* Ez a tagolódás azonban még nem árul el mindent a belőle fakadó politikai nézetkülönbségekre és integrációkra vonatkozóan. *Hogyan tagolódnak az egyetemi dolgozók az ideológia egyetemi és a szaktárgyak ideológiai megítélése szerint.* További kérdés, hogy *mi a viszonyuk az egyetemi reformhoz, vagy a KISZ, az ifjúság mozgásaihoz.* Egy valóságos egyetemi politikai integráció létrehozásához ezeket a kérdéseket is meg kell válaszolni. *A legfontosabb feladat azonban elérni, hogy az egyetem nyújtotta anyagi, kutatási, külföldi tapasztalatszerzési feltételek meghatározó szerepet játszanak az egyetem oktatóinak karrierjében!*

★

Szünet után Pozsgay Imrének címzett *kérdéscsomag hangzott el. Forrai István* (az Economix dolgozója) arra kérdezett, hogy milyen konkrét formákat találtak Lengyelországban az alkotmányos ellenzékiség számára. *Mihály Albert* (filozófia t.) megkérdezte, hogy Lengyelországban a kormányra kötelező érvényű népszavazási döntések kötelezőek-e a pártra nézve is. *Andorka Rudolf* (szociológia t.) a személyi jövedelemadó társadalmi vitájáról érdeklődött tekintettel arra, hogy ez az adónem súlyos szociális gondokat okozhat. *Herédi István* (szociológia t.) a Népfront főtitkárának azzal az ellentmondással kapcsolatos véleményére volt kíváncsi, miszerint a párt merev vertikális felépítése miatt, a hierarchikus lánc azonos szintjein még egymástól is teljesen elszigetelődött irányítók, bázisuktól elszakadva most éppen annak a bázisnak, a párttagságnak a mozgósítására képtelenek, amelynek a megújulás útján előre kellene lendítenie a vezetést. *Varsányiné Szabó Mária* (tud. szoc. t.) arra kérdezett rá, hogy Pozsgay Imre szerint beszélhetünk-e ma már válságról hazánkban. *Palánkai Tibor* (vil. gazd. t.) egy szocialista parlamenti demokrácia esélyeiről érdeklődött. *Ferenc János* (a gazdasági igazgatóság dolgozója) felvetette, hogy ha a szocializmus ciklikus válságai nem természeti csapás jellegűek, akkor előidézésüknek felelősei vannak. Ehhez kapcsolódva megkérdezte, hogy demokratikusnak tartható-e egy döntés, ha a dolgozó tömegek megkérdezése nélkül hozzák. (Konkrétan a bérstopot említette.)

A konferencia befejezéseként Pozsgay Imre ezekre a kérdésekre válaszolt, részben lengyelországi tapasztalatai, részben a Népfront legutóbbi szakértői bizottsági és társadalmi vitái alapján.

K. S.—M. G.

A medence szélén

Álltam az aulában szemben veletek, és fürkésztem az arcokat. Kerestem azokat akikhez a négy év folyamán valamilyen szállal kötődtem, és talán közelebb is kerültünk egy kicsit egymáshoz. Egy kis gombócot éreztem a torkomban, amit nehezen sikerült lenyelnem. Búcsúztató szavak, jutalmak, kitüntetések, „hivatalos" ballagás.

Akaratlanul is egy jóval nagyobb „gyűlés" rémlett föl előttem. Zsúfolt volt a Ch. Max., instruktoraink nagy, csoportjaink számát mutató papírlapokat tartottak a fejük fölé, és néha hangos szóval is útbaigazították a beszállingózó kisebb-nagyobb csoportokat, magányosan érkezőket. Mi pedig örültünk, hogy az egyetem költözése miatt lehetőségünk volt egy kis utónyaralásra.

A nevek és az arcok csak egy idő után kapcsolódtak össze, és még tovább tartott, hogy mindehhez az egyéniség legalább egy morzsája is csatlakozzon. Miközben megismerkedtünk egymással, barátokra és társakra leltünk, olthatatlan tudásszomjjal loholtunk a Szabadság hídon, mert nem jött a villamos, és kezdődött az óra a Makiban (vagy a Veres Pálné utcában) —, vagy éppen ellógtunk, átaludtunk egy-egy előadást, szemináriumot. Vizsgáztunk, vizsgáztattuk egymást, kirándulások, bulik, beszélgetések, veszekedések és kibékülések, küzdelmek, izgalmak és megkönnyebbülések zajlottak le — és eltelt a négy év.

A ballagást követő este — éjszaka hol többen, csoportokban, hol kettesben beszélgettünk. Fényképekkel próbáltunk segíteni itt-ott megbicsaklói emlékezetünket egy-egy tovatűnő pillanatról. Mindenki tudott egy sztorit, amin hol jót derültünk, hol kesernyésen mosolyogtunk. Végül, miután a többiek elszállingóztak, maradtunk időnként ketten máshol négyen, folytatva a beszélgetés- és emlékezésfüzért. Hosszú idő után, lehet, egy kicsit összegzésképpen is ültünk le erre a hajnalba nyúló szeánszra. Nevek, történetek, elvek és félelmek röpködtek.

Szóba került egy medence, amely előttetek már ott van, bele kell ugrani, és amelynek én még csak a derengő körvonalait látom. Ahol, és ezt már te mondtad el, aki túl vagy az első nagyobb de kényszerű megalkuváson, nem tudni milyen mély a víz. A parton pedig nem áll úszómester, aki kiment, ha fuldokolsz és nem bírod már, és bíró sem, aki harsányan fúj, ha szabálytalanságot, víz alatti rúgásokat lát.

Egy kicsit talán kölcsönösen távol kerültünk egymástól az utóbbi időben — és ezt nem csak én éreztem így. De utólag minden olyan egyszerű, nem? És most örülök, hogy leültünk, és beszélgettünk, egy kicsit „nosztalgiáztunk". Sokáig, valamilyen nyugodt, szélcsendes és mozdulatlannak tetsző időtlen lebegésben magunkról, másokról, időről és múltról, emlékekről és persze a jövőről.

A jövőről, amiben szokatlan lesz, hogy nem botolhatunk egymásba a folyosón, a menzán, vagy a könyvtárban. (És remélem nem az lesz, amit egyikőtök mondott, hogy álmosan, reggel a 6-os villamoson, vagy fáradtan, délután, egy kényszeredett telefonbeszélgetéssel tudjuk le a „kapcsolattartási kísérletet".) Nem szólhatunk két óra között olyan könnyen oda, hogy vasárnap focizunk, jössz? Vagy egyszerűen nehezebb lesz elvonulni a világ egy parányi szögletébe, beszélgetni, mesélni erről-arról, ami éppen eszünkbe jut. Az összekötő szálak mindenesetre, remélem, csak megnyúlnak, de nem szakadnak el. És megmaradnak saját külön kis szótáraink azok a szavak, amelyek a múlt egy-egy közös szeletét jelentik, idézik fel számunkra, és évek múltán is ugyanarra gondolunk, ha eszünkbe jut vagy szóba kerül Győr, Kőhányáspuszta, az Esze Tamás Gimnázium, Erdős, egy szaktájékoztató utáni beszélgetés egy mosoly a fényképen vagy éppen egy kézfogás amelyet „tengermély tisztelet" kísér...

Nagy Gábor

KISZ-bizottsági ülés

Rövid vita a pénzelosztás körül

A Kőrösi alapszervezetnek nyújtott KISZ-bizottsági pénzügyi támogatás körüli tavaly lezajlott vita folytatása fűszerezte a testület rendelkezésére álló 120 ezer forint felosztását a KISZ-es tevékenységcentrumok és szakvezetőségek beérkezett pályázatai alapján. A május 7-én tartott ülésen *Bari László* II. évfolyam iparszakos hallgató, az alapszervezet KISZ-titkára és *Becsey Zsolt* szervezőtitkár emlékeztette a KISZ-bizottságot, hogy nem fog jó benyomást kelteni az alapszervezet tagjaiban, ha csak a tavalyról maradt, az új típusú alapszervezetek számára elkülönített 10 ezer forintot kapják meg. Mivel más új típusú alapszervezet nem pályázott anyagi támogatásra, a Kőrösi így csak azt az összeget kapja meg, amit másnak úgysem lehet odaítélni, és amit már tavaly is csak a vitatott körülmények miatt nem vehettek fel. Ez esetben az igazán a pályázatok alapján szétosztott 110 ezer forintból nem részesülnének, ami furcsán hat egy ilyen fontos és hasznos tevékenységet folytató KISZ-es csoport esetében.

A testület a beérkezett pályázatok alapján végül *a következőképpen osztotta fel pénzügyi keretét: áruforgalmi szak: 6 ezer; nemzetközi szak: 3,5 ezer; külgazdasági szak: 8 ezer; agrár szak: 5 ezer; közlekedés szak: 4,5 ezer; tervgazdasági szak: 3 ezer; pénzügy szak: 6 ezer; instruktorok és elsős ÉV együtt: 40 ezer; Kőrösi alapszervezet: az elkülönített 10 ezer forint.* Az ipar szak szakvezetősége és a Társadalomtudományi Klub mérlegelve saját és a KISZ-bizottság anyagi helyzetét, nem kért támogatást, a tanár szakokról nem érkezett pályázat. A ballagások költségeinek finanszírozására 24 ezer forintot különítettek el. A teljes összegből így fennmaradó *10 ezer forintot*, Bari László javaslatát elfogadva, az év folyamán születő *új kezdeményezések számára tartják fenn.*

A második napirendi pontként a testület *kitüntetéseket osztott: Pro Universitate* kitüntetést kapott *Jármai Gyula* (IV. évf. áruforgalom). *Egyetemi Szakmai Munkáért* kitüntetésben részesült: *Németi Zsolt* (IV. pénzügy), *Szakadát László* (V. évf. tanár A), *Sánta Valéria* (IV. évf. közlekedés). *Egyetemi Közösségért* kitüntetést kapott: *Kiss János* (IV. évf. agrár), *Fejes Sándor* (IV. évf. ipar), *Novák Mária* (IV. évf. pénzügy), *Csuti György* (IV. évf. áruforgalom), *Gaál Géza* (IV. áruforgalom), *Csernátoni Gabriella* (IV. ipar). *Ballagási Oklevelet* vehet át: *Varga József* (IV. évf. pénzügy), *Spéder Zoltán* (IV. évf. pénzügy), *Éliás János* (V. évf. tanár A), *Romsics Erika* (V. évf. tanár B), *Baji Csaba* (IV. évf. ipar), *Felker Éva* (IV. évf. ipar), *Székely Marianna* (IV. évf. ipar), *Horváth Barnabás* (IV. évf. pénzügy).

K. S.

Béri Gézáné Kiss Aliz
1932–1987

Nagy veszteség érte az egyetem központi könyvtárát és könyvtárlátogatóit. 1987. május 10-én rövid, súlyos betegség után elhunyt Béri Aliz olvasószolgálati osztályvezető-helyettes, az egyetemi munkaügyi döntőbizottság tagja.

Személyében olyan könyvtáros távozott el, aki hivatásának tekintette munkáját, az olvasók szakszerű, figyelmes kiszolgálását. Munkatársait mindig arra tanította, hogy az olvasó igényeinek kielégítése mindenek előtt való.

A könyvtári munkatársak tudják csak, milyen fontos szerepe volt abban, hogy a tanuláshoz szükséges könyvek időben ott sorakozzanak az Antos-terem polcain, legyen elég másolat a kötelező irodalomként megadott tananyagból, zökkenőmentesen működjön az olvasószolgálat.

Okos szóval, kedvességgel készítette fel a pályára és nevelte hivatástudatra fiatal kollégáit.

Szinte egész életét annak szentelte, hogy könyvtárosi tevékenységével, bibliográfiák összeállításával, katalógusok szerkesztésével, fordítóként és tájékoztató könyvtárosként szakmai támogatást adjon az olvasók kutatómunkájához.

Fáradhatatlan volt a munkában, munkatársaival való törődésben, a gyermekeiért, unokáiért hozott áldozatvállalásban. Tele volt tennivágyással, de a korai halál megakadályozta, hogy tervei valóra válhassanak. Nemcsak a könyvtáros kollégák gyászolják, hanem a könyvtár számos olvasója is hálával emlékszik a tőle kapott okos tanácsra, segítségre.

Kulturális párbeszéd

Kultúrák párbeszéde címmel a Nyelvi Intézet tudományos ülésszakot rendez június 1—2—3-án a Makarenko utcában. Megnyitó beszédet mond *Bora Gyula* tudományos rektorhelyettes. A konferencia német, orosz, spanyol-portugál, francia és angol nyelvű szekciójának munkájában a magyar előadók mellett sok-sok külföldi szakember is részt vesz. A szervezők minden érdeklődőt szeretettel várnak.

Magánvélemény

Nyugdíjkorhatár és a realitások

„Miért nem döntöttek személyi változásokról a legutóbbi KB-ülésen?" — kérdezték a május elsejei Népszabadságfórumon Grósz Károly MSZMP PB-tagtól. Vezető politikusunk válaszában — melyet a TV Híradó is közvetített — úgy fogalmazott, hogy *van programunk* a kibontakozásra, ez a jelenlegi gazdaságpolitika *módosítását* jelenti, s amint kidolgozzuk a célok eléréséhez szükséges *eszközrendszert*, majd megkeressük az ezek működtetésére, irányítására alkalmas személyeket. A KEN nyilvános reformklubjának vitájában elismert, neves közgazdász *szakemberek* fogalmazták meg azt a gondolatot mostani helyzetünkről, mely szerint *önáltatás* lenne azt hinni, hogy az érvényben lévő *gazdaságpolitika bármiféle módosításával* kilábalhatunk nehézségeinkből, *radikális reformot kell* végrehajtani, miközben „olyan kemény választások állnak előttünk, amelyeket *nem lehet eltitkolni*, mert az *robbanásveszélyt idézne elő.*"

„A szakszervezet mindenre rábólint?" — szegezték Nagy Sándor SZOT-titkárnak a kérdést. A válaszoló elismerte, hogy a látszat alapján a felvetés jogosnak tűnik, de hangsúlyozta, hogy súlyos viták között születnek meg a szakszervezet állásfoglalásai, mely vitákról sajnos a közvélemény nem értesül. Ezekről a viták*ról nem akarja, vagy nem tájékoztathatja a tömegkommunikáció a közvéleményt?*

„Igaz-e, hogy felemelik a nyugdíjkorhatárt?" — tették fel a kérdést ugyanott Csehák Judit miniszterelnök-helyettesnek. A válasz szerint a tervezet nemcsak felemelni kívánja a nyugdíjkorhatárt, hanem azt is lehetővé tenni, hogy a munkában töltött időtől függően az eddigieknél akár korábban is elmehessen valaki nyugdíjba. A KB-ülésről kiadott közleményben a következő megfogalmazás szerepel: „... hosszabb legyen a munkában eltöltött életszakasz".

Hónapokkal ezelőtt az ágazati szakszervezetek küldötteinek módjukban állt megvitatni a tervezetet, abban azonban akkor csak a nyugdíjkorhatár felemelése szerepelt. A téma azóta műsoron volt a TV Hírháttér című adásában (Csehák Judit és Nagy Sándor közreműködésével), ahol a felsoroltaktól *eltérő* részleteket ismerhettek meg a tévénézők. A Népszabadság május 9-ei száma pedig egyértelműen nyugdíjkorhatár-emelésről beszél.

Összevetve a különböző információkat, s azok nyilvánosságra kerülésének *mikéntjét* és *időpontját*, több megállapítás tehető. Igaz, az ágazati szakszervezetek küldöttei megvitatták egy (több?) részét, ennek nyilvánosságra nem hozatala csak a rém(?) híreket gerjesztette.

Másodszor a KB-ülésen elfogadottak közlése után az egymásnak (több helyen nemcsak) részleteiben ellentmondó információáradat éppenhogy nem tájékoztatott, hanem dezinformált. Harmadszor, az új nyugdíjtörvény tervezetét az adórendszer bevezetésével kívánják összekapcsolni. Ez 1988-as bevezetést, illetve azt jelenti, hogy legkésőbb ősszel az országgyűlés elé kívánják terjeszteni a módosításokat. Felmerül a kérdés, van-e idő és lehetőség ténylegesen megvitatni a tervezetet, vagy pedig itt is az történik, ami az adórendszer reformjánál: „... egy gyakorlatilag jóváhagyott határozatot vitatunk meg".

A tervezett változtatások legfőbb célja a nyugdíjak reálértékének megőrzése, az alacsonyak felemelése, továbbá, hogy a nyugdíjban jobban fejeződjék ki a munkában eltöltött idő és a munkateljesítmény. Rendkívül szimpatikus a tervezet azon javaslata, mely a szolgálati időbe beszámítaná az egyetemi-főiskolai tanulmányok idejét, valamint a gyermeknevelésre fordított időt (maximum hat évet).

Ezen célok anyagi fedezetét egyfelől a nyugdíjjárulék emelésével, másfelől a nyugdíjkorhatár növelésével kívánják megteremteni. A forrásteremtés eme eszközeivel több okból nem értek egyet. Egyfelől *az ésszerűtlen beruházások terén még vannak tartalékaink.*

Másfelől a nyugdíjkorhatár felemelését rövid távon értelmetlenné teszi, hogy *a következő években várható a demográfiai csúcs korosztályának munkába állása*, hogy az elodázhatatlan *struktúraátalakításhoz kapcsolódóan átmeneti munkanélküliség várható.* Hosszabb távon ellene szól *az intenzív fejlődésre* áttérés halaszthatatlan követelménye, az automatizálás, a gépesítés, a robotok alkalmazásának terjedése, ami *a munkahelyek számát apasztja. Ezt ellensúlyozhatja többek között a heti munkaidő, a nyugdíjkorhatár csökkentése.*

Ezen túl felnőtt lakosságunk egészségi állapota a gazdasági kényszer, a lakásproblémák miatti túlhajszoltság miatt is egyre romlik!

Mindez megnyilvánul abban a tényben is, hogy például a születéskor várható átlagos élettartam hazánkban 1985-ös adatok szerint 65,6 év férfiak esetében, ami az egyik legalacsonyabb érték Európában. Azaz a megromlott egészségű nyugdíjhoz közel álló korosztályoktól az esetek jelentős részében *kétséges olyan munkateljesítmény elvárása, mely igazolná továbbfoglalkoztatásuk gazdasági racionalitását.*

A források előteremtése rövid és hosszú távon akkor oldható meg optimálisan, ha az az ésszerűtlen beruházások minimalizálásával, valamint a radikális és következetesen végigvitt gazdasági-politikai reformból adódó jövedelemtermelő képesség növekedésével párosul.

B. J.

A segélyek felelőse

Borosné Bartus Ágnes, a könyvtár dolgozója társadalmi megbízatásban látja el az szb *társadalombiztosítási tanácsának elnöki tisztét.* Arról kérdeztem, milyen feladatai adódhatnak e munka során.

— A közhit szerint a tt feladata a segélyek elosztása, ezt én is így hittem, míg nem csináltam. Jóval szélesebb körű munkát végzünk, amelyet négy területre lehet osztani. Az első a rendkívüli segélyek odaítélése. A szociálpolitikai felelősökkel havonta ülést tartunk, s a rendelkezésünkre álló keretet (tavaly 350 ezer forint volt) a rászorultság alapján igyekszünk elosztani.

Munkánk második területe a leendő nyugdíjasokat érinti. Megalakítottuk a nyugdíjelőkészítő albizottságot, mely egyrészt lelki segélyszolgálat, másrészt a nyugdíj előtt állókat informálja a teendőkről. Nagy bánatom, hogy a választott tisztségviselőkön kívül kevés a nyugdíjasokkal törődő aktív dolgozó.

A feladatok harmadik területét az ellenőrzés és a jogorvoslat adja. Szerencsére eddig sem a társadalombiztosítási kifizetőhely ellenőrzésére, sem a jogorvoslatra nem volt szükség, mivel nem merültek fel problémák.

A negyedik terület az egészségvédelem. Rendkívüli esetekben (pl. ha külföldön gyógyellátásra van szükség) tanácsadó, ügyintéző szerepet töltünk be, szerencsére erre sem volt még igény.

— *Melyek a segélykérés leggyakoribb indokai?*

— Zömmel tartós betegség miatti jövedelemkiesés, valamely objektív körülmény (elemi kár, lopás stb.), a család teherbíró képességét erősen igénybe vevő beruházás pl. lakásfelújítás a kérelem alapja. Születések és halálozások esetén a segélyezés automatikus. Tavaly megpróbáltuk a gyermekes családoknak folyósított beiskolázási támogatást teljes körűvé tenni, elsőként a három- és többgyermekeseknek adtunk, majd a szociálisan rászoruló két- és egygyerekesek kerültek sorra. Az idén jobban odafigyelünk arra, hogy egyetlen rászoruló se maradjon ki. A következőkben a gyesen, gyeden levő kismamák helyzetét fogjuk alaposabban megvizsgálni. Mivel a legtöbbjük családi jövedelme alacsony, indokolt hogy akár saját kérésükre, akár a bizalmi kezdeményezésére rendkívüli segélyben részesülhessenek.

— *Milyen szempontok, módszerek alapján döntenek?*

— Igyekszünk árnyaltan figyelembe venni a körülményeket, egyrészt részletes információkat kérünk a bizalmiaktól, másrészt tavaly új, az igénylők helyzetét jobban feltáró segélykérőlapot szerkesztettünk. Sokan nem tudják, hogy a bizalmi is kezdeményezhet, mivel nem mindenki kér magától segélyt, aki rászorul. A nyugdíjasok támogatása jelentős területe a segélyezésnek.

Sok az idős, a beteg, az alacsony jövedelmű nyugdíjas. Az elesettek rendszeres támogatására szakszervezeti szinten is keressük a további lehetőségeket.

Jelenleg az egyik fontos, folyamatban levő munkánk a női dolgozók teljes körű rákszűrésének megszervezése az Egészségügyi Minisztériummal közösen indított akció keretében. Komoly nehézségeink vannak, mert nincs saját nőgyógyászati rendelő, nincs nőgyógyász az egyetemen. Meg kell oldani a felszerelés beszerzését, a szűrendő anyagok feldolgozását. Mindent szívességi alapon kell elindítani járatlan utakon, kölcsönösségi formákat keresve. Bízom benne, hogy ha nem is szeptembertől, de jövő tavasztól a szűrés beindul.

— *Milyen visszajelzéseket kapott a munkájával kapcsolatban?*

— Kritikák nem nagyon értek, tehát sikeresnek ítélhetem a munkámat. Amit csinálok, az szinte mindenkit érint.

— *Mióta végzi ezt a munkát? Volt előtte más megbízatása?*

— Második éve csinálom, előtte nem volt más ilyen jellegű munkám. Négy éve dolgozom az egyetem központi könyvtárában, az információs főosztály dokumentációs osztályán.

— *Miért hagyta ott az első munkahelyét?*

— Hetvenháromban végeztem itt az egyetemen, tíz évig voltam egy helyen, igaz, ebből hetet otthon a három gyerekemmel. Az alatt az idő alatt letettem négy nyelvvizsgát. Többek között azért is váltottam munkahelyet, hogy szakmai igényeimnek és a nyelvismeretemnek megfelelő munkát végezhessek. Úgy érzem, ezt itt megtaláltam, érdemi munkát csinálok, örömmel végzem és mérhetetlen betekintést nyerek a közgazdasági szakirodalomba.

A Külföldi Közgazdasági Szakirodalmi Szemle A sorozatát, a referálólapot szerkesztem. Az angol, spanyol nyelvű szakirodalom beszerzése és feldolgozásának összefogása és részben tényleges elvégzése a feladatom. A referálandó anyagok kijelöléséhez a többi nyelvterületről beérkező vezető folyóiratokat, illetve könyveket is átnézem. Ezenkívül tagja vagyok a könyvtár igazgatói tanácsának.

— *Hogyan győzi idővel mindezt a három gyerek mellett?*

— Sajnos, a férjem olyan munkakörben dolgozik, hogy hol látjuk, hol nem. Az állandó időzavar a munkakörömből is adódik. Annak idején sokat gondolkodtam, elvállaljam-e ezt a társadalmi megbízatást. Végül az döntött, hogy én is hasonló problémákkal küszködöm, mint a saját dolgaikban valamilyen oknál fogva eljárni nem tudók, s így jobban át tudom élni a helyzetüket, hathatósabb lehet a segítség.

— *Mi jelent az ön számára pihenést?*

— Imádok sütni, főzni, olyankor teljesen ki tudom magam pihenni szellemileg. Ezen túl szeretek kirándulni a zöldbe, csakúgy, mint a gyerekek, akik rendszeresen sportolnak. Az eddigi életformám folytatásához nagy összetartás, hogy családi életvitelünk, úgy vélem, példa a gyerekek előtt.

B. J.

„A magyar reformfolyamat: viták, remények és valóság”

KORNAI JÁNOSNAK, a magyar gazdasági reformról írt és *az Amerikai Közgazdasági Társaság Journal of Economic Literature* című *folyóiratában* a fenti címmel *megjelent cikkéről* rendeztünk vitát május 11-én a *Rajk László Szakkollégiumban.*

A cikk fordítása a Gazdaság 2. és 3. számában jelenik meg.

Mivel a cikk az amerikai lap átlagos olvasóihoz szól, első része a magyar közgazdasági irodalom egy jól körüljárt témája: *a gazdaság '68 utáni működésének elemzése.* Kornai a *bürokratikus és a piaci koordináció érvényesülését vizsgálja* különböző tulajdonformájú gazdálkodó egységekre vonatkozóan. Megállapítja, hogy a mikroszférában történő beavatkozások gyakoriságát és intenzitását tekintve létezik egy, a bürokrácia (amelybe Kornai a pártot is beleérti) által kialakított referenciaskála. E skála *egyik végpontján az állami nagyvállalat áll, a másikon a nem hivatalos magángazdaság:* vagyis minél alacsonyabban vagyunk a skálán, annál nagyobb a piaci koordináció jelentősége. A tulajdonformák szerinti elemzést a gazdaság egészét érintő kérdések tárgyalása követi (monetáris rendszer, munkaerőpiac, költségvetés stb.).

A cikk második részében Kornai *megcáfolja* azt a széles körben elterjedt nézetet, *miszerint a magyar gazdaság „piaci szocializmus”*, vagy legalábbis közel áll ahhoz. A kifejezést *Oscar Lange* alkotta a harmincas években — lényege, hogy *a szocialista gazdaság „piacosítása” megteremti a gazdaságban a kereslet és a kínálat egyensúlyát.* A szerző összehasonlítja a Lange-féle modellt és a magyar gazdaság állami szektorát. Ennek során egyértelműen kiderül, hogy *a mai magyar gazdaság nem felel meg a „piaci szocializmus” kritériumainak* (az árak nem piacmegtisztító jellegűek, a vállalati célhalmaz bonyolult, nem egyértelmű cél a profit maximalizálás, a központi hatóságok szerepe nem korlátozódik az árak meghatározására). Sőt *a továbbiakban Kornai* — Lange elméletének és a hiánygazdaság általános jellemzőinek összehasonlításával — *bebizonyítja, hogy a modell a valóságban megvalósíthatatlan.*

EZUTÁN A MAGYAR REFORMGONDOLKODÁS TIPIZÁLÁSA következik. *Kornai három csoportot különböztet meg: a naiv reformereket, akik* nem ismerik fel a közvetett bürokratikus irányítás és a piac közötti konfliktusokat, ezért *azt hiszik, hogy* a tervutasításos rendszer elhagyása és *a közvetlen irányítás közvetettel való felváltása a piac működésének elégséges feltétele.* E csoportba többek között *Péter György, Balázsi Sándor és Nagy Tamás* ötvenes évekbeli munkáit sorolja.

A szerző *a második iskolát galbraithianus szocializmusnak* nevezi (ide sorolja például *Kozma Ferencet* és *Szegő Andreát,* akik azért ellenzik a radikális reformot, mert szerintük az egy anakronisztikus rendszert kíván életre kelteni, a XIX. századi manchesteri kapitalizmust: kormányzati beavatkozástól mentes piacot és a kis gazdasági egységek túlsúlyát. *Céljuk a jelenlegi felemás helyzet stabilizálása.*

A harmadik *heterogén csoport a radikális reformereké, akik a jelenlegi viszonyok mély kritikai elemzését dolgozták ki.* Fő javaslataik: a piacot megtisztító árrendszer, a nyereség-ösztönzés segítségével történő árérzékenységnövelés és a hosszú távú vagyonérdekeltség megteremtése. E csoportba sorolja *Antal Lászlót, Bauer Tamást, Nyers Rezsőt és másokat,* javaslataik részletes ismertetése pedig *összecseng a „Reform és fordulat” című írással, melynek koncepciójával a szerző egyetért, megvalósításukat* a szerző *kívánatosnak tartja,* de felhívja a figyelmet néhány hiányosságra (például a tulajdonlás kérdéseinek tisztázatlanságára).

A cikk egy nagyon fontos kérdéssel fejeződik be: *„...mehet-e egy szocialista országban a reformfolyamat sokkal messzebb, mint ameddig Magyarországon eljutott? Vagy a mai Magyarország jelzi többé-kevésbé a reform végső határait?”*

A szerző a további reformokat illetően óvatos optimizmusának ad hangot — ennek megalapozottságát később a vita résztvevői megkérdőjelezték.

A KÉRDÉSEKNEK ÉS HOZZÁSZÓLÁSOKNAK két nagyobb vonulatát lehetett megkülönböztetni. Elhangzott egyrészt néhány, szorosan a leírtakhoz kapcsolódó felvetés, másrészt a cikk gondolataiból kiindulva *a reform elméleti lehetőségeire kérdeztek rá a jelenlévők.*

A naiv, a „galbraithianus”, illetve a radikális reformer topológiával kapcsolatban elhangzott, hogy az írás nem hangsúlyozza ezeknek a kategóriáknak az időben változó voltát. Ez azt jelenti, hogy *azokat a nézeteket, amelyek ma naivnak számítanak, az ötvenes évek közepén radikálisnak* nevezték, és az ismereteknek az adott szintjén adottak is voltak. Csak egy *sikerekkel és főként kudarcokkal tarkított út után* jutottak el a közgazdászok *a nyolcvanas évek radikális nézeteihez.* Kornai szerint a naiv reformerek mindig újratermelődnek. Valaki *radikális reformerré általában csak saját élettapasztalatai felhasználásával válhat.*

AZ ÍRÁS KONKRÉT TARTALMÁBÓL fokozatosan távolodó vita kiindulópontja az a kérdés volt, hogy *mikor tekinthető egy koordináció — még* ha bürokratikus elemekkel átszőtt is — *piacinak.* Kornai szerint *a határt nehéz meghúzni és talán nem is lehet.* Az viszont biztosnak látszik, hogy a reformoknak át kell lépniük egy bizonyos határt ahhoz, hogy a bürokratikus koordináció átbillenjen piaciba. Minden más esetben bekövetkezik a visszarendeződés. Elhangzott néhány szkeptikus vélemény, miszerint *a történelmi tapasztalatok arra utalnak, hogy az átmenet a* bürokratikus felől a piaci koordináció felé *nem lehetséges.* Ezt az állítást a szerző véleménye szerint logikailag nem lehet igazolni. Ilyen fajta kísérletekben nagy a veszélye *az elmélet területéről a spekuláció területére* való átcsúszásnak. A kelet-európai szocialista országok reformjainak *eddigi sikertelensége elvben nem zárja ki egy majdani reform sikerének lehetőségét.* Az eddigi kísérlet számstatisztikai értelemben a reform lehetőségének kizárásához nagyon kevés.

Kornai János folytatta „A hiány” című művében kifejtett elméletének továbbgondolását. A rendszer újratermelődésének leírásával beleszőtte azokat *a politikai, politikai-szociológiai szálakat,* amelyekre könyvének „A paternalizmus fokozatai” című fejezetében csak vázlatszerűen tért ki. Így *írásának határozott politikai mondanivalója is* van, szemben korábbi publikációival.

NEM A HIÁNY-ELMÉLET oldaláról vizsgálva a tanulmányt, hangsúlyozni kell, hogy *ilyen összefoglaló jellegű munka eddig a magyar* reform fejlődéséről, jelenlegi állásáról *nem született.* Ez több szempontból is fontos. Egyrészt ma is tartja magát *nyugat-európai és amerikai elméleti közgazdászkörökben az a nézet, amely szerint a magyar reform eredményeképpen itt Oscar Lange modelljével leírható gazdaság működik.* Ezt az álláspontot tükrözi például Samuelson Közgazdaságtan című könyvének legújabb kiadása is. Másrészt a cikk lehetőséget nyújt arra, hogy azokban az országokban, ahol már megindult a reform (Jugoszlávia, Kína) *érezhető hatást gyakorolhasson.* Ha ugyanis már kialakult egy fogadó közeg, *akkor lehetőség van „a reform exportjára”.* A tanulmány szellemi hatásait tekintve *csökkentheti a naiv reformerré válás veszélyeit.* Harmadrészt a tanulmány *más képet* rajzol a magyar gazdaság és társadalom valóságáról, *mint* amilyet *a hivatalos tájékoztatás külföldön* kialakítani igyekszik. *A cikk olvasója* — legyen az vállalkozó, politikus vagy pénzügyi szakember —, a reálisabb kép kialakításával *megkíméli magát a későbbi csalódásoktól, kudarcoktól.*

Az általunk írott *rövid cikk* természetesen sem a tanulmányban kifejtetteket, sem a vitán elhangzottakat *nem tudja teljességében visszaadni.* A vita hangulatának érzékeltetésére álljon itt a *tanulmány befejező gondolata:* a szerző, mint *„magyar állampolgár, reméli, hogy a felvetett problémákra pozitívak lesznek a válaszok. Mint alkalmi tanácsadó, megpróbálja a vázolt irányba befolyásolni a folyamatot. Mint kutató, fenntartja a jogot a kétkedésre”.*

Valentinyi Ákos—
Vályogos Győző

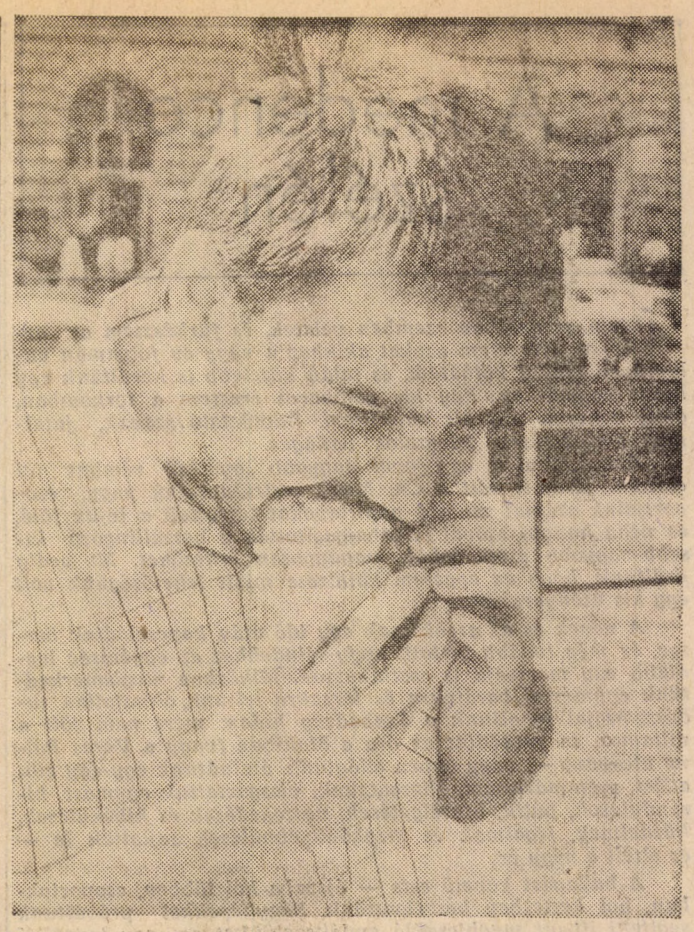

Utcai faló

Keresi helyét a hallgatói tagozat

Az egyetemi tanács május 4-én a hallgatói gyűlésen megválasztott hallgatói tagozata, mely legfelsőbb érdekvédelmi szervként funkcionálni majd, beszélgetést szervez „Közeljövőnk a tét”! címmel. Helye és ideje: 1987. május 27. 19 óra, Rajk László Szakkollégium kiállítóterme. Tervezett témája: az egyetem vezetésének és diákságának kapcsolata. A beszélgetés célja, hogy a hallgatói tagozat beszámoljon eddig végzett munkájáról, további tevékenységéhez segítséget kérjen, és összegyűjtse a legfontosabb problémákat. Részben hasonló a célunk annak az egynapos tábornak a szervezésével is, amelyet június 14-ére, Esztergomba a Búbánat-völgybe tervezünk. Szívesen látunk minden érdeklődőt (utazási és étkezési hozzájárulást fizetünk). A következő Közgazdászban részletes információkkal is szolgálunk a táborról.

Megválasztásunk óta, eleget téve a hallgatói gyűlés megbízásának, felkértük a központi tanulmányi bizottság hallgatói tagjait. (Mint ismeretes, ez a bizottság fogja tanulmányi ügyekben azokat az engedélyeket megadni, amelyek eddig rektori hatáskörben voltak.) Az ideiglenesen (a következő választásig) felkért tagok: *Bózsó Péter* IV. tervgazd. szakos, az általános közgazdasági kar részéről, *Iván Gábor* II. külgazd. szakos hallgató, a kereskedelmi karról és *Majoros Csaba* III. agrár szakos, az ipari karról. Szervezzük a kari tanulmányi bizottságokat is: e bizottságoknak minden szakról egy-egy hallgató tagja lesz.

A hallgatói tagozat — a hallgatói gyűlés állásfoglalása alapján — módosítási javaslatot terjesztett elő a tagozat választását illetően a szervezeti és működési szabályzatra vonatkozóan. A javaslat lényege, hogy a választás teljes körű legyen, azaz mindenki szavazhasson. A választást jelölőgyűlések fogják megelőzni. Számítunk alkotó véleményetekre.

Hallgatói tagozat

Egyetemünk történetében lapozgatva...

Lassuló tempóban, ugyanakkor egyre konkrétabb kérdések tárgyalásával halad előre oktatási reformunk. Az már régóta világosan látszik, hogy új szakasza kezdődik majd a reform bevezetésével egyetemünk történetének. Érdemes tehát röviden átnézni, milyen fő periódusok voltak a felszabadulás utáni közgazdászképzésben. Fussunk tehát végig egyetemünk már könyv formájában is megjelent történetén.

★

1948—1955. A szocialista Magyarországnak olyan új közgazdasági felsőoktatási intézményre volt szüksége, amely tervgazdasága egyre növekvő felsőfokú káderigényét kellő színvonalon képes kielégíteni, valamint a gazdasági kérdések kutatásának hazai bázisává válva eredményesen hozzájárul a népgazdaság által felvetett elméleti és gyakorlati kérdések megoldásához. E célok érdekében a fesőoktatási intézmények között elsőként jött létre marxista—leninista alapon az 1948. LVII. törvénnyel „Magyar Közgazdaságtudományi Egyetem” néven. Később az 1953. évi 3. tvr.-tel lett egyetemünk neve „Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem”. Kezdetben a legnagyobb nehézséget az jelentette, hogy egyidejűleg kellett kialakítani az egyetem új, marxista szellemű oktatási anyagát, képzési módszereit, nevelési rendszerét és egész szervezeti felépítését. A tudományos kutatómunka megindítása így csak 2-3 év múltán került napirendre. Egyetemünk első rektora *dr. Rudas László* egyetemi tanár, akadémikus volt. Helyettese, *dr. Nagy Tamás,* mint kurátor a rektor korai halála (1951) után 1953 közepéig tényleges vezetőként működött. Mindketten elévülhetetlen érdemeket szereztek az új egyetem megteremtésében, beindításában, az alappillérek lerakásában, amelyek máig megmaradtak oktatási rendszerünkben. 1953-tól *dr. Fogarasi Béla* egyetemi tanár, akadémikus lett a rektor. Ettől kezdve a kurátori intézményt a rektorhelyettesi rendszer váltotta fel.

Az új tananyag kialakításakor nagy nehézséget jelentett, hogy hazai kutatási eredményekkel és tapasztalatokkal lényegében nem rendelkeztek az oktatók. Ez főleg a világnézeti tárgyak tanszékei számára volt probléma. A hagyományos tantárgyak tanszékei is új tananyagstruktúrát készítettek a megváltozott körülmények között. Az oktatógárdát igen kis létszámú szakembergárda jelentette, akiknek további nehézséget jelentett a közgazdasági irodalom — ezen belül a marxista irodalom — szűk terjedelmű magyar fordítása.

Kezdetben az egyetem nagyon általános, kevésbé szakosított képzést nyújtott. Kevés tantárgy volt összesen, de egy-egy évfolyamon túl sok tárgyat oktattak egyszerre. Az akkori tantárgyak három fő csoportja különböztethető meg. Az egyik csoportot jelentették a világnézeti-politikai alapozást szolgáló és szakmai képzést kevésbé jelentő tárgyak (politikai gazdaságtan, marxizmus—leninizmus, párttörténet, dialektikus és történelmi materializmus, egyetemes és politikatörténet, gazdaságföldrajz, világpolitikai kérdések, magyar gazdaság története, népgazdaság tervezése és a közgazdaságtan története). A második csoportot a közgazdasági szaktárgyak alkotják (ipargazdaságtan, agrárpolitika, pénzügypolitika, kereskedelempolitika, közlekedés gazdaságtana stb.). A harmadik csoportba a különböző módszertani, illetve technikai-műszaki jellegű tanátárgyak sorolhatók (matematika, könyvvitel, statisztika, idegen nyelvek, kémia, technológiai ismeretek). Általában elmondható, hogy a tananyagok rendkívül vegyes, átmeneti állapotban voltak ekkor. Tudományos szakmai színvonalukat tekintve nem voltak eléggé kiforrottak, de alapját adják számos magas tudományos értéket képviselő mai tantárgyunknak. Ez időszak vége felé kezdtek kialakulni a fakultatív tantárgyak is. 1955—56-ig kialakult az egyetemi marxista—leninista közgazdászképzésnek egy olyan többé-kevésbé kiforrott tananyagrendszere, amely az oktató-nevelő munkának bizonyos mértékig szilárd alapozást adott a legfontosabb pontokon.

Az oktatás-nevelés módszereinek és formáinak kialakításakor szovjet felsőoktatási és hazai pártfőiskolai tapasztalatokra építhettek az oktatás szervezői. A tanulmányi fegyelem igen jó volt, a tanórák kötelező látogatása kedvező hatással volt a tanulmányi eredményekre. A szemináriumok előbb döntően a tananyag visszakérdezését szolgálták és a legfontosabb vagy nehezebb kérdések ismételt magyarázatát nyújtották. Később kezdtek csak igazi vitafórumokká válni. A hallgatói önállóság növelésében előrelépést jelentett, hogy a hallgatóság egy részének a kötelező tanulmányokon túl specializált foglalkozásokat biztosítottak a tanszékek. Magas volt a kötelező tantermi óraszám, heti 32-38 óra. Ennek kb. 60-70%-át az előadások tették ki. A szakképzést elsőrendűen oktató szaktantárgyakra kevés idő jutott a világnézeti tárgyak óráival szemben.

A szakmai-termelési gyakorlat először az 1949/50-es tanévet követően került bevezetésre, 4 heti időtartammal a II. évfolyamot végzettek számára. Később 4-6 hetes tartammal kiterjesztették a III. évesekre is. A gyakorlat eredményeit szakdolgozatban foglalták össze a hallgatók, akiknek ez volt az egyedüli írásbeli tevékenységük. A sok tantárgy eredményezte a vizsgák nagy számát, a hosszú vizsgaidőszakot. Évfolyamonként 2-3 szigorlat is volt a kollokviumok mellett.

Már ebben az időszakban elkezdődött a tudományos diákköri munka. Az időszak egyik legfőbb pozitívumaként említhetjük a hallgatók közötti tudatos kádernevelő munkát. 1950-től kezdve működött a demonstrátori intézmény, ami a III—IV. éves hallgatók bevonását tette lehetővé a tanszékek munkájába.

Az oktatás szervezetében 1948-tól működik nappali tagozat. Esti oktatás szintén ekkortól volt, levelező tagozat pedig 1951-től. Az 1954/55. tanévtől néhány évig szünetelt az esti oktatás. Az egyetem egykarú intézményként kezdte működését. Az I. és II. évfolyamon szakosítás nélkül, egységes képzés folyt. A III—IV. évfolyamosok általános politikai gazdaságtan szakosként, ipari vagy kereskedelem szakosként végezhettek. 1950-től kezdve az első évfolyamon szakosítási rendszer lépett életbe. Elméleti-politikai gazdaságtan szak, tanárképző „A”, „B” szak, ipari szak, agrárszak, kereskedelmi szak. 1952-ben tagozatokat állítottak fel, az egykarúság megtartásával. Öt tagozat volt: I. évfolyam, politikai gazdaságtan — pénzügyi, ipari, kereskedelmi, esti — levelező tagozat. Ekkor már láthatóvá vált a karok kialakítására való törekvés. A karok és a hozzájuk tartozó tanszékek kialakítása-kiválasztása rengeteg próbálkozást és változtatást hordozó kétéves időszak során zajlott le. A szakokon belül is folyt a specializáció, elsősorban a fakultatív és részben alternatív tárgyak kialakításával.

Hat-hét éves munka eredményeként 1955-re kialakult egy szilárd szervezeti rendszer. Minisztertanácsi határozattal három karból álló intézménnyé vált az egyetem: 1. általános közgazdasági kar, 2. ipari kar, 3 kereskedelmi kar. Az egyes tanszékek kari hovatartozása időnként változott épp aktuális praktikus szempont alapján. A rendező elv sohasem tisztázódott, de ez a szervezet lényegében hosszú időn keresztül megmaradt, ma is működik.

A tanulmányi idő kezdetben egységes volt: nappali tagozaton 4 év, esti — levelezőn 5 esztendő, mindmáig. A nappalin 1954/55-től a politikai gazdaságtan és tanárképző szakon 5 évre emelkedett a tanulmányi idő.

Az egyetem központi épülettel való ellátása 1950-ig a Szerb utca 23-ban történt. 1950-ben kapta az egyetem a Dimitrov téri épületét.

★

Az itt leírtakon kívül, számos olyan fontos esemény zajlott le, amelyek ma is mindannyiunk számára érdekesek lehetnek. Ezért a következő számunkban megszólaltatjuk a korszak egyik legjellegzetesebb oktatószemélyiségét: Nagy Tamás akadémikust.

Vági Márton

(A „25 éves a Marxista Közgazdászképzés” c. könyv alapján.)

Tékozlók vagy eltékozoltak?

Az ENSZ egyik, tizennégy évvel ezelőtti jelentése szerint a Földnek minden negyedik lakosa kábítószer-élvező. Sokáig azt hittük, hogy — sok más jelenséghez hasonlóan — ezt a problémát is meg tudjuk állítani az országhatáron, s így megmenekülhetünk tőle. Ez a vélekedés tévesnek bizonyult. A 60-as évek végén hazánkban is megjelentek a kábítószerekkel való visszaélés első esetei. Mi vezet valakit erre az útra, és hogyan térítheto le erről? Hogyan reagált a társadalom és az intézményrendszer az elmúlt húsz évben erre a problémára? Miért nem tudtunk időben, egységesen és hatékonyan fellépni ellene, s milyen károkat okozott a késlekedés? — egyebek között ezekre a kérdésekre kereste a választ Kisgyörgy Éva és Peller László „Tékozlók vagy eltékozoltak?" című, az első helyezésen kívül különdíjjal is jutalmazott tdk-dolgozatában. Az alábbiakban ezt a széles körű irodalomfeldolgozáson, valamint a témakörrel foglalkozókkal készített interjúkon alapuló tanulmányt próbáljuk meg vázlatosan bemutatni.

1. A PROBLÉMA MEGJELENÉSE ÉS ELTERJEDÉSE.

A kezdeti, szórvány esetek után a kábítószerélvezők száma rohamos növekedésnek indult. *Az 1970-es évek elején még csak 150—200* esetet jegyeztek fel a statisztikák. Ugyanez a szám *tíz évvel később már tízezerre, a 80-as évek közepére pedig harmincezerre ugrott.* Ezek többsége alkalmi próbálkozó, *a rendszeres fogyasztók csupán 2—5 százalékot tesznek ki.* Ezekről a számokról megoszlanak a vélemények, ki sokallja, ki keveselli őket, ám az kétségtelennek látszik, hogy *napjainkra a kábítószerfogyasztás súlyos, sürgős lépéseket követelő problémává vált* Magyarországon.

2. A HALLGATÁS ÉVEI...

A probléma megjelenése *az 1970-es évek végéig tabutéma volt.* Az agyonhallgatást részben az a tévhit motiválta, amely szerint nálunk nincs és nem is lehet bázisa a narkózás térhódításának. Másrészt *féltek attól, hogy ha beszélnek róla, ötleteket adnak* a különböző használati módok alkalmazásához. *Ez a módszer csődöt mondott.* Ezt felismerve, eleinte csak a szaksajtóban, majd más, nagyobb publicitású orgánumokban is *egyre többet kezdtek beszélni a kábítószerfogyasztás veszélyeiről,* tegyük hozzá azonban, hogy mem mindig a probléma leküzdését leginkább elősegítő hangnemben és viszonyulással. E tájékoztatás nyomán (vagy ennek ellenére) — a közvéleménykutatások szerint — *a társadalom megismerte ezt a problémakört, sőt* — egy 1985-ös felmérés során —, *a bűnözés elterjedése után a második legsúlyosabb társadalmi problémaként rangsorolták* a megkérdezettek a kábítószerfogyasztás növekedését.

3. AZ OKOK UTÁN KUTATVA.

Az ember viselkedését — a legáltalánosabb értelemben — egyrészt objektív helyzete, társadalmi környezete, másrészt személyisége határozza meg. *Az öröklött kedvezőtlen biológiai adottságok és a szerzett ftziológiai torzulások mellett a személyiség negatív irányú fejlődését a környezeti tényezők is befolyásolják. Meghatározó jelentőségű a család,* amely azonban válságban van, s a túlfeszített életvitel mellett *nem alkalmas a fiatal személyiség érzelmi megalapozottságának biztosítására.* A túlzsúfolt, helyenként antidemokratikus légkörű iskolák képtelenek eredményesen átvállalni a család feladatait. *Az iskolákhoz túlságosan is szorosan hozzákapcsolódó úttörőmozgalom és a KISZ integráló ereje gyenge.* Érzelmi azonosulás híján nem nagyon alakulnak ki bennük közösségek, amelyek pozitív módon tudnák befolyásolni tagjaik személyiségét. A megalapozott értékrendet nem kapó, *magukra maradt fiatalok végül kortárscsoportokba verődnek, ahol megfelelő orientáció és kiforrott vezető egyéniség híján a pillanatnyi ötletek sodrában hányódnak.* A „többiek" hatása megadhatja az utolsó lökést ahhoz, hogy elkezdjék, illetve folytassák a kábítószerfogyasztást, ami hozzásegíti őket, hogy legalább egy ideig ne vegyenek tudomást reménytelennek tűnő helyzetükről. Az okokról szólva említést kell tenni arról is, hogy *még ma sem okoz különösebb gondot a kábító hatású anyagok megszerzése.*

4. A DROGKARRIER.

A kábítószer fogyasztása meglehetősen *laza kiscsoportokban* történik, ahol *a döntő összetartó erő a narkó:* tevékenységük szinte *kizárólag az „anyag" megszerzésére, elosztására és közös elfogyasztására irányul.* A *„szipuzók"* inkább a szegényebb családokból származó, fiatalabb, *falusi fiatalok* közül kerülnek ki, míg a másik legnépszerűbb módszer, az egymással, vagy *alkohollal kombinált gyógyszerek fogyasztása a jobbmódú, középiskolás, vagy egyetemista városlakó narkósokra jellemző.*

A kábítószerrel először kísérletezők általában *kellemetlen élményekről számolnak be.* A narkózást vegetatív *(fejfájás, szédülés, gyomorpanaszok* stb.) és pszichés *(fáradtság, étvágytalanság, szorongás* stb.) tünetek kísérik. Ezek csak néhány próbálkozót tántorítanak el, *az esetek többségében hozzászokás alakul ki.* Ennek biológiai és lelki aspektusa van. A szer által kiváltott érzés fenntartása, ismétlése minden egyéb szükségletnél erősebbé válik, mivel a szervezet sejtjei hozzászoknak a droghoz, illetve *mértéktelen vágy jelentkezik a drog bevételére.* A narkós elsődleges céljává lesz, hogy elkerülje az elvonási tüneteket.

A függőségbe került személy *akár bűncselekményekre is képes, hogy adagját megszerezze.* Régebbi társas *kapcsolatai meglazulnak,* egyre inkább csak drogos társaival érzi jól magát. A szinte teljes izoláció *utolsó állomása a magáramaradottság, a kétségbeesés.* A szenvedélybetegeknél *különböző betegségek lépnek fel,* s az átlagosnál jóval *nagyobb a hajlamuk az öngyilkosságra is.*

A kábítószerezés *áldozatai főleg fiatalok.* Számuk — bár a különböző vélekedések eltéréseket mutatnak — több tucatra tehető már.

5. A VEZETŐ SZERVEK ELSŐ TÉTOVA LÉPÉSEI.

(„A cselekvésért való felelősséggel szemben ott áll a nem cselekvésért való felelősség." Lengyel József.)

Az egészségügyi intézményrendszerben *még gyerekcipőben jár* a kábítószeres betegekkel kapcsolatos *megelőző,* ellátó és utógondozó tevékenység. Sokáig az volt az álláspont, hogy a narkománok kezelése ugyanazon keretek között folyhat, mint az elmebetegeké. A kedvezőtlen tapasztalatok nyomán néhány éve felismerte a minisztérium, hogy *speciális intézményrendszer létrehozására van szükség.* A szemléletváltás azonban nem megy máról holnapra, *sokan még mindig alkalmasnak és elégségesnek látják a jelenlegi kereteket az ellátásra.* Ugyanakkor más orvosok túlterheltségről panaszkodnak, *a nevelőotthonok igazgatói nem tudják beutalni betegeiket gyógykezelésre.*

Nem sikerült megfelelelően kialakítani az együttműködést a belügyi szervekkel sem.

A művelődésügy, közelebbről az iskolák, a nevelőotthonok szerepe a megelőzésben van. Ennek legfőbb akadálya, hogy *a pedagógusok, a nevelők nem rendelkeznek megfelelő ismeretekkel.* Már történtek bizonyos kezdeményezések ezzel kapcsolatban, de az információáramlás még mindig nincs kellően megoldva.

Az Állami Ifjúsági Bizottság 1976-ban kiadott tájékoztatója foglalta össze először „felső szinten" a tapasztalatokat, ám a széles körű propagandát, illetve felmérések készítését ez is megtiltotta. Az 1986-os fúzió óta *ÁISH néven működő szervezet már gyakorlati lépéseket is fontolgat.* Tankönyvet állítottak össze, kórházi intézmények és adatbank létrehozását tervezik, *a szakemberek részére pedig tanácsadást, továbbképzést fognak biztosítani.*

A Fővárosi Tanács a narkománia elleni küzdelemhez eddig *két körlevéllel járult hozzá.* Az első — bizalmas lévén — gyakorlatilag ismeretlen maradt. Az újabb, már nyilvánosabb tájékoztatás után *drogcentrum létrehozását is tervezik.*

Tudományos kutatások is folynak a témakörben, a Társadalomtudományi Intézetben és az MTA keretében. Eredményeiket az eddigieknél nagyobb mértékben lenne célszerű figyelembe venni.

6. A NARKOMÁNIA ELLENI KÜZDELEM MINDENNAPJAI.

Az intézményrendszer, amivel a narkomán fiatal kapcsolatba kerülhet, elvileg a következőképpen épül föl. A tanulók először a *kerületi nevelési tanácsadóhoz kerülnek,* ahol gondozásba veszik őket. A súlyosabb esetekkel a gyermek-, illetve a felnőtt-*ideggondozók* foglalkoznak. Heveny mérgezés esetén a kórházak toxikológiai, tartós zavartság esetén pedig *pszichiátriai osztályaira utalják be a betegeket.* A rendszer működése azonban akadozik, mindenki igyekszik megszabadulni a problémás betegektől.

A nevelőotthonok, javítónevelő intézetek a narkózás gócpontjai. Mit tehetnek az ilyen fiatalokkal ezen intézetek munkatársai? Kórházban nemigen helyezhetik el őket, mert egyrészt kevés a hely, másrészt nem szívesen fogadják az orvosok ezeket a nehezen kezelhető, sokszor agresszív betegeket. Az egyik lehetséges próbálkozás — amit egy-két helyen már sikerrel alkalmaztak —, olyan *gyógyító—nevelő csoportok létrehozása,* ahol szakemberek segítségével foglalkozásokat, közös munkavégzést, személyes kapcsolatokat, az-az közösséget teremtenek a veszélyeztetett fiatalok számára.

Az egészségügyi intézményekben folyamatos gyógyítómunkáról nem lehet beszámolni. Inkább csak *kísérleti kezelések történnek* néhány helyen. A Róbert Károly Körúti Kórház-Rendelőintézetben két éve egy *hirtelen-elvonásos, csoportos kísérlettel próbálkoztak,* amelyről bebizonyosodott, hogy *nem vezethet eredményre.* A kórház Alkoholológiai Osztálya 1985-ben *Gárdonyban rendezett egy tábort,* amely azonban — a nem megfelelő körülmények miatt — *nem járt sikerrel.* Az egy évvel később ugyanitt szervezett *családi terápiás táboruk már több eredményt hozott.* A Kulich Gyula téri Nappali Szanatóriumban Gerevich József vezetésével folyt néhány évig *intenzív pszicho- és klubterápia.* Kiállításokat, *happeningeket, koncerteket szerveztek* — olyan sikerrel, hogy a kísérlet 1981-re szétfeszítette a saját kereteit, és *bomlásnak indult.* Az Országos Ideg- és Elmegyógyintézetben egy ideig *fenntartottak harminc ágyat* a narkós betegek gyógyítására, ám a visszaesők száma olyan magas volt, hogy ismét csak az bizonyosodott be: *hagyományos kórházi keretek között nem lehet hatékony a narkomán betegek gyógyítása.* A súlyos szakemberhiány, az orvosok, pszichiáterek közötti számtalan nézetkülönbség, a kórházak gyárszerű működése, a statisztikai szemlélet, a merev előírások megakadályozzák ezt.

A bűnüldözésnek és az igazságszolgáltatásnak is fontos szerepe van a kábítószerfogyasztás visszaszorításában. Az 1970-es évek elejétől *megnövekedett* azoknak *a bűncselekményeknek a száma,* amelyeknek elkövetői valamilyen *kábultságot keltő szer hatása alatt* álltak. A bűncselekmények többsége *(közokirathamisítás, lopás, betöréses lopás stb.)* elsősorban *a szer megszerzésére irányul.* A bűnügyi statisztikákból az derül ki, hogy *az elkövetők főleg fiatal fiúk,* akiknek több mint *ötven százaléka segédmunkás, illetve foglalkozásnélküli.* A jogalkotó szervek meglehetősen késve reagáltak a jelenségre, csak 1978-ban fogalmazták meg a kábítószerrel való visszaélés és a kóros szenvedélykeltés tényállását, s csupán *fél évvel ezelőtt született meg a Legfelsőbb Bíróság elvi döntése a bizonytalan joggyakorlat segítésére.* A rendőrség felismerte különleges helyzetét ebben a kérdésben (ők találkoznak először a betegekkel), ám a gyakorlati ténykedésen bőven van még mit javítani.

Az egyházak — az állami intézményektől eltérően — nem a problémát látják, hanem a társadalom peremére sodródott embert. Feladatukat nem kívülről kapták —, lényegükből adódik. Számukra *minden ember fontos,* nem szelektálnak betegeik között. Az egyház *a beteg belső motivációit alakítja ki a gyógyulásra. Nemcsak elvesz valamit a betegtől, hanem adni akar Valakit, akinek a biztonságot adó hatalma alatt helyreáll a megbomlott külső-belső egyensúly.* Nagyobb örömöt, megbízhatóbb társakat, emberibb értékeket nyújt, így a kábítószer használata feleslegessé válik. *Az állam nem bünteti, de nem is segíti* ezt a munkát, amely közösségteremtéssel, bibliaórákkal, személyes lelkigondozással, táborok szervezésével, *menedéket jelentő otthonok létrehozásával próbál segíteni a narkós fiatalokon.* Részt vesznek ebben különböző *református és baptista gyülekezetek,* sőt néhány hónappal ezelőtt a *katolikus egyház is bekapcsolódott* ebbe a munkába, amely jelenleg hiánypótló jellegű, és amelynek tapasztalatait jó lenne, ha az állami intézmények is hasznosítanák.

Az előbbieken kívül *egyes művelődési házakban,* illetve más spontán kezdeményezések nyomán (például *öngyógyító lakóközösségek létrehozása)* folynak még próbálkozások a kábítószerfogyasztás terjedésének megakadályozására, illetve a narkomán fiatalok megmentésére. A hatékony megelőzés, az eredményes gyógyítás és a visszaesést megakadályozó utógondozás intézményrendszerének és módszereinek kidolgozása azonban továbbra is várat még magára.

(zsubori)

Mosolytanulmány

Fotó: Budai János

Vita

Három tanulmány a gazdaságirányítás jövőjéről

Mintegy félszáz szakember részvételével a Társadalomtudományi Intézet adott otthont annak a vitának, amelyet április 27-én rendeztek három, a gazdaságirányítás jövőjével foglalkozó tanulmány fölött. E három munka: a Pénzügykutató Intézet kollektívája által készített *Fordulat és reform* című anyag (szerkesztői: *Antal László, Bokros Lajos, Csillag István, Lengyel László és Matolcsy György);* a Közgazdaságtudományi Intézetben, *Tardos Márton* szerkesztésében készített *A gazdaságpolitika és a társadalmi-politikai feltételek szükséges változtatásának fő irányai* című, valamint a helyi pártbizottság, illetve közvetve az MSZMP Központi Bizottsága felkérésére egyetemünkön összeállított *Társadalom- és gazdaságirányítás* című tanulmány. A vitán — mint ez utóbbi anyag egyik szerkesztője — *Veress József* is részt vett. Őt kerestük meg kérdéseinkkel.

— Ismerve a három munkát, milyen főbb közös pontok látszanak kirajzolódni?

— Mindhárom tanulmány tökéletesen egyetért a gazdasági helyzet súlyosságát és a váltás elkerülhetetlenségét illetően. Úgy látják, hogy az egyes gazdaságpolitikai, gazdaságirányítási változatok megegyeznek abban, hogy bármelyikük kerül is bevezetésre, az életszínvonal csökkenni, az infláció pedig jelentősen emelkedni fog. Fontosnak tartják, hogy a társadalom vezetésének világosan meg kellene fogalmaznia azt a modellt, amit követni kívánunk. Egyfajta szocialista piacgazdaság megteremtése lenne célszerű. Erőteljesen meg kellene növelni a monetáris politika súlyát a fiskális pénzügyi politikával szemben. A részpiacokat (munkaerőpiac, árupiac, tőkepiac, devizapiac stb.) integrálni kell, ami egyszerűen fogalmazva annyit tesz, hogy a különböző forintok azonos értékűek legyenek. A szervezeti rendszerek decentralizálását tovább kell folytatni, és meg kell teremteni a különböző gazdasági szervezeti formák közötti váltás lehetőségét. Az előbbieken kívül mindhárom anyag hangsúlyozza: a szerkezetváltást munkaerőgondok nélkül nem lehet megvalósítani; az adóreform csak akkor érheti el a tőle várt hatást, ha egyidejűleg megteremtik hozzá a megfelelő gazdaságpolitikai feltételeket; a vállalkozásokat stratégiai tényezőknek kellene tekinteni és hosszabb távon ösztönözni, hogy pozitív vonásai minél előbb a vállalati gyakorlatra is érdemi hatást tudjanak gyakorolni.

A három anyag legnagyobb előnye, hogy a közgazdász-közvéleménynek egy nagyon markáns része ma már konvergens nézeteket vall a gazdaságpolitika kívánt útjáról, amelynek lényege egy valóban radikális fordulat mind a gazdaságpolitikában, mind a társadalomirányításban.

★

— Vannak-e lényeges eltérések a három anyagban?

— A megközelítés módjában, egy-egy javasolt szabályozóelemtől elvárt hatás megítélésében, a súlypontok elhelyezésében természetesen vannak különbségek. Mi például viszonylag többet foglalkoztunk azokkal a problémákkal, amelyek a pártnak a gazdaságvezetésben betöltött szerepére vonatkoznak. Kiemelten kezeltük azt a feltétlenül felszámolandó ellentmondást, ami a gazdaságpolitika kinyilvánított elvei és az 1984-től ténylegesen alkalmazott gazdaságirányítási arzenál között feszül. Hangsúlyoztuk, hogy oldani kell a gazdaság hierarchikus felépítését. Szelektív gazdaságpolitikára van szükség. A mi tanulmányunk tehát egyfajta átmenet a helyzetelemzés és a javaslat között, míg a másik két munkában élesen elválik a diagnózis és a terápia.

Formainak látszik, de egyáltalán nem elhanyagolható különbség, hogy míg a „Fordulat és reform" alulról jövő kezdeményezésre, fokozatos megközelítéssel, sok vitában csiszolódva készült (itt szeretném megjegyezni, hogy e tanulmány gazdaságpolitikával foglalkozó részét — Nyers Rezső bejelentése szerint —, a Közgazdasági Szemle májusi száma fogja közölni), míg a másik két anyagot az MSZMP KB felkérésére és lényegesen rövidebb idő alatt állították össze.

— Beszéltünk már az eredeti anyagok hasonlóságairól és különbségeiről. A vitában milyen kérdések csúcsosodtak ki az előbbieken kívül?

— Véleményem szerint, három dolog kapott különös hangsúlyt a vitában. Az első az a kérdéscsoport volt, hogy képesek leszünk-e fizetőképességünket megőrizni, adósságállományunkat csökkenteni és kereskedelmi politikánkban a mainál kevésbé ellentmondásosan fellépni a belső, a szocialista és a tőkés piacokon. Erről erősen megoszlottak a vélemények. Csakúgy, mint arról, hogy a monetáris restrikció (azaz egy nagyon szigorú pénztömeg-szabályozás) nem fogja-e a vállalatok jelentős részét önhibájukon kívül lehetetlen helyzetbe hozni. A harmadik csomópont a kölcsönfelvételi politika körül alakult ki. Az egyik álláspont szerint, a nyolcvanas évek első felében — átfogó gazdaságpolitikai program realizálásakor — lényegesen nagyobb összegű hitelekhez juthattunk volna. Ha ez igaz, felmerül a kérdés, hogy elég felkészült volt-e a magyar gazdaságvezetés egy ilyen program összeállítására, s ha igen, miért nem vállalta a nagyobb hitelfelvételt. Ezen a ponton a vita — számos érdekelt jelenléte miatt — személyes síkra terelődött, ám valamennyi résztvevő egyetértett abban, hogy a jövőben a gazdaságpolitikai vezetés minden szinten sokkal következetesebben kell hogy ragaszkodjon azokhoz az elvekhez, amelyeket tulajdonképpen ő maga hirdette meg.

Zs. E.

Az őszinte szó kevés

– Sorsod elmúlt percek nyomát őrzi –

Nemrég, egy szerdai napon, másfél óráig nem közlekedett a metró. Nem műszaki hiba okozta a kiesést, hanem sajnálatos tragédia. Egy újabb embertársunk választotta a halált a hétköznapok gondjai helyett.

Tudom, nagy felelősség írni a halálról, főleg úgy, ha emberekkel hozom közvetlenül kapcsolatba. Most nem az ő személye a lényeges, hanem a jelenség, az ilyesfajta halálesetek növekvő száma.

Mai világunkban már nem a nyugodtság jellemző az általános emberi cselekvésre, időhiányban élünk, s sokszor a várható eredmény reményében több dologba is belevágunk, amiről azt hisszük, meg tudjuk csinálni. Miért? Egyrészt a sikerélmény elérése a cél, másrészt az egyéni érdeklődés, a vágy a tevékenység folytatására, s az általa okozott örömre, amelyben megtalálhatjuk életünk — egyes részeinek célját. A társadalmi életben igazán boldog csak az lehet, akinek munkája, illetve elfoglaltságai megadják az élet hasznosságába vetett hitre az igenlő választ. A problémák ott kezdődnek, mikor valaki nem érzi, hogy hasznos, mikor olyan tevékenységet kell végeznie, aminek abszolút semmi értelmét nem látja. Felmerül benne a társadalmi

kinek kellek én

kérdés. Ez persze nagyon sok emberben felszínre tör. Mindenkiben más és más reakciókat vált ki. A fiatalok majd én megmutatom, megnyilvánulása kétségtelenül sokkal hasznosabb az egyén és a társadalom szempontjából. De aki húsz-harminc évig dolgozott lelkiismeretesen, és utána döbben rá, nagyon megtörheti egész gondolat- és érzésvilágát.

A társadalmi (közösségi) tevékenységek csak egyik része a belső egyensúlyra ható tényezőknek. Az ember él, s élni akar, legalábbis míg látja értelmét életének. Mindenki kialakított magának egy elképzelést a jövőről, a boldogulásáról, családi életéről, s ezt szeretné is megvalósítani. Maradjunk egyelőre a társadalmi vonzatnál! Ma már megélni sem egyszerű, nemhogy a tervek, vágyak kielégítését véghezvinni. Sajnos hazánkban a munkaidő alatt megkeresett jövedelem alapvetően kevés a családfenntartáshoz. Szerencsére a nagybetűs életbe mindenki reményekkel vág bele, s ez erőt ad ahhoz, hogy egy-két jókora „pofon" se kényszerítse őket megállásra. Ezeket könnyen átvészelik, s néha kicsit megtörve, néha újult erővel folytatják a kibontakozásukat. Megnyugvás azonban, soha sincs. Az állandó hajtás kezdi egy kicsit fölemészteni az energiákat, egyre többet és többet. A család boldogságáért dolgoznak, s közben sok esetben az érzelmek, az egymáshoz való viszony megy tönkre. Jönnek a válások, 40-50 évesen az új „egzisztencia" megteremtésére. Nem megy könnyen, van aki már nem lát benne célt. Az ilyen egyén teljesen megváltozik, a közösség is másképp viszonyul hozzá. Nem akarok a politikai-gazdasági okokba mélyen betekinteni, de a társadalmi érvényesülés, a megélhetés nehezedése, a stresszhatások, az időhiány növekedése, mind olyan dolgok, amelyek erősen befolyásolják az életkedvet, a perspektivikus látást, a célok (mindig új célok) kitűzésének lehetőségét.

De térjünk át a fiatalság életszemléletére! Döntő fontosságú, hogy a nevelés olyan legyen: amelynek során egy bizonyos „lelki alap keletkezik", amely biztonságot jelent. Tudatosítani kell a célirányosságot, azt, hogy mindig fel tudja fedezni az élet apró és nagyobb szépségeit. Ezért csak részben hozható összefüggésbe az öngyilkosságok száma, a neveltetés és a társadalmi rétegeződés. Az a fiatal ugyanúgy megkaphatja szegény családban is ezt az alapot, mint ahogy nem biztos, hogy elit körülmények között okvetlenül úgy nevelik. Sajnos, az intézeti fiatalok azok, akik körében az arányszám (a kísérleteké), is nagyon magas. Itt a szülői szeretet, a céltudatosság és a megfelelő nevelés hiánya sokszor egyaránt érvényesül. Nagyra becsülöm őket. Mert aki odáig eljut, hogy tizennyolc évesen egy intézetből kikerül az életbe, s megpróbál ugyanott érvényesülni, ahol hasonló korú, de számos előnnyel rendelkező embertársai, minden elismerést megérdemel.

De a szülői szeretet hiánya nemcsak náluk érzékelteti hatását. A családon belüli egymással

nem törődés is veszélyes

lehet. A Csók Anyu című magyar filmben szintén előjött ez az élethelyzet. A szülők a fentebb említettek miatt, a gyerekek a harmonikus fejlődésük kárára élik meg. Persze, nem feltétlenül vezet öngyilkossághoz ez az állapot sem.

Érzelmek nemcsak családi szinten szenvedhetnek csorbát, hanem a partnerkapcsolatok terén is. Mindenki másként él meg egy-egy csalódást, másképp viszonyul az életében beállt újabb változásokhoz. Aki csak arra építette életét, hogy társának szentelje, elveszíti maga elől a célt, s rövidebb-hosszabb ideig nem találja. Ilyen esetben nemcsak az érzelmekben beállt változás, hanem ez is hatással lehet rá.

A döntő fontosságú az, hogy semmi sem vezet öngyilkossághoz, ha a lelkivilág meggátolja ezt a tettet. Néha tényleg úgy érzi az ember, hogy most jó lenne meghalni, de rájön, hogy vannak mások, akiknek szüksége van rá, akikért érdemes élni. Ha egyvalaki van, már megéri. Nagyon sok helyzetben kiúttalanságot veszünk észre, de a problémákat úgy lehet megoldani, ha teszünk értük, nem pedig, nézzük, s várjuk, hogy majd csak megoldódik. Mindig kell találni valami olyan célt, amelyért érdemes küzdeni, kell lenni akkora akaraterőnek, amely megakadályozza az elkövetést.

Mivel az egyén közösségben él, nagyon fontos, hogy odafigyeljünk egymásra, s segítsünk a gyenge lelki alkatú embereken. Senki sem indul öngyilkosnak...

(Biztos nagyon sok okot, kiváltó hatást kihagytam, de nem is törekedtem az öngyilkosságok eredőinek teljes áttekintésére. Ahány eset, annyi sorsfejlődés, mind más és más.)

— Kolo —

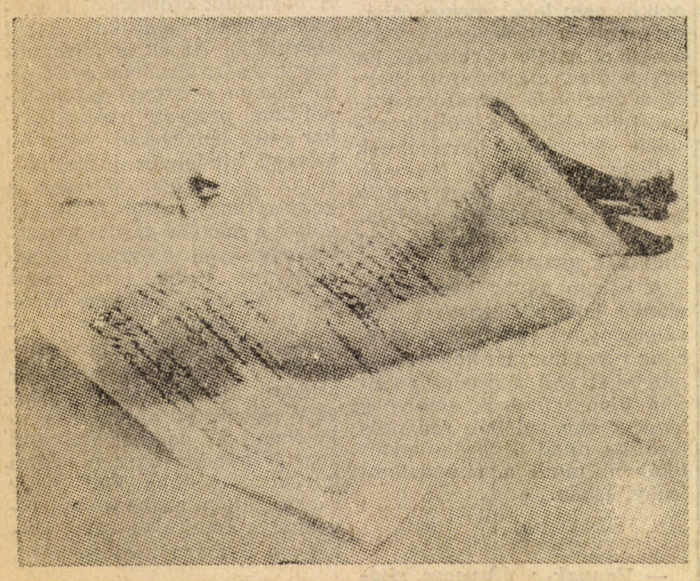

Török László: Idézet Madách Imrétől 1984

„...a bajok lerakódnak az emberben, mint csontokban a mész"

(Amit szívedbe rejtesz,
szemednek tárd ki azt;
amit szemeddel sejtesz,
szíveddel várd ki azt.)

Kietlen szobabelső, kopott ágy, egyszerű asztal és szék. Az asztalon egy pohár víz, és a Füzet. Mindez a ketrecet juttatja eszembe, amelyben a szabad száguldáshoz szokott vadállat rója végtelen köreit. A fejhallgatómban recsegő lemezről korabeli, a harmincas évekből származó zene szól, míg mindenki elfoglalja a helyét. *Jordán Tamás* rezzenetlen arccal fekve várja az ágyon, hogy a nézőtér elcsendesüljön, és felkészüljünk a megpróbáltatásokra. (Bevallom, először föl sem figyeltem rá, hogy már a színpadon van.)

A csendbe végül a *Freud* nyolcvanadik születésnapjára írt kiáltás dörren bele. Kezdetét veszi az az önmarcangoló és kegyetlen rideg *„pszichoanalitikus önvallomás"*, amelyre az ember csak kivételes lelkiállapotban képes. Szavak cikáznak, morognak cenzúrát és határokat nem tűrve a fülemben, laza asszociációs láncra fűzve, verssorokkal, fájó emlékekkel keserítve.

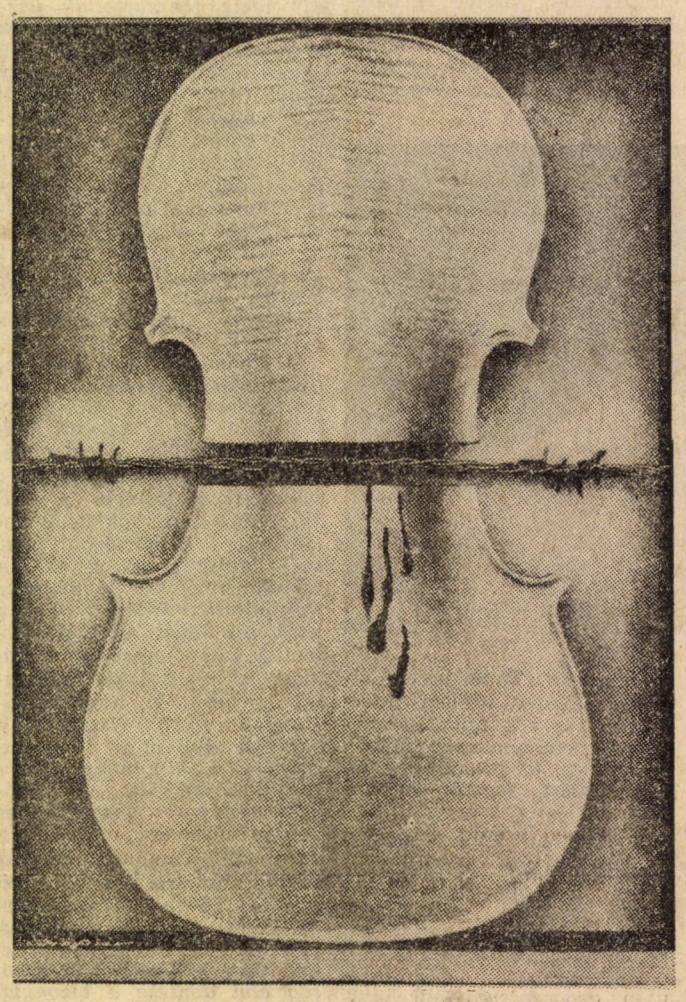

Olyan gondolat- és érzelemömleny zúdul a nyakunkba, aminek felfakasztásához éles kés kell, érző agy és szív, de mindenekelőtt féktelen bátorság. Hideglelős és borzongató vágyak szakadnak ki tiszta valójukban, olyanok, amelyek a felszínre törve gyakran suta mozdulatokká, bénult, dadogó félmondatokká, meg nem írt levelekké és ki nem szakadt kiáltásokká korcsosulnak. Megvalljuk, meghallgatjuk, ami agyunk szürke tekervényeinek mélyén rejtőzhet, mert jól elbújtatták — s elbújtattuk mi magunk is. Hiszen mire idáig elérkeztünk — s ez nincs is olyan messze, mint néha gondoljuk —, neveltek, oktattak, csaltunk, csalódtunk és megcsalattunk, bezárkóztunk és falakat építettünk — és falainkon belül magunknak, magunkban dörömböltünk. *„A bajok lerakódnak az emberben, mint csontokban a mész."* És az elmeszesedett csont könnyen törik, lassan gyógyul.

Néha pedig ki kell okádni magunkból mindent az utolsó szóig és betűig, ha másnak nem, a rideg és fehér naplópapírnak, amelynél hallgatagabb nincsen, de ha kell, többetmondóbb sem, és mégis, társként megkönnyebbít. Már csak az a kérdés, hogy ez a bensőnkből fájdalommal kiszakított világ napfényre kerüljön-e? Nem tudom.

Önboncoló pszichoanalízis folyik, az ember saját sebeit tépi fel készakarva, hogy a múlt harcait, ütéseit, és a jelen küzdelmeit megmagyarázza. S a hegből kicsorgó vért is maga törli le. Hiszen az embernek önmagánál nincsen kegyetlenebb kritikusa és könyörtelenebb faggatója. A tudat mélyén mindenre van válasz, csak fel kell tenni a kérdést — és szembenézni a válasszal.

A fejhallgató hozzákapcsol valakihez. Valakihez, akiről már nem tudom, Jordán Tamás-e, *József Attila*-e, vagy egy freudi lelki inkvizítor. Ugyanakkor a technika el is szigetel mindentől és mindenki mástól, egyedül hagyva saját gondolataimmal, amik elől nincs menekvés. Agresszíven magába zár ez a mini univerzum, amit a szavak-gondolatok-versek, kétségbeesett kiáltások és szorongásos sóhajok alkotnak, s amiről minden néző úgy érezheti, hogy most, este, ezt neki teremtették. Egy nézőtérnyi autonóm és hasonlíthatatlan univerzumsereglet hajol össze és küzd meg önmagával.

Úgy érzem, mintha a helyzet megfordulna, néha kényelmetlen a szék, és félek, én fekszem lekötözötten a kopott ágyon, és Jordán Tamás-József Attila járkál összehúzott szemöldökkel, aggódva körülötte, gondolataimat fürkészve. Egyszer-egyszer lekapom a fejemről a szorító satut, és megkönnyebbülten hallgatom az érdes suttogást, amit így nem erősít, nem üvölt agyamba-lelkembe semmilyen technikai praktika. Egy pillanatra körbenézek, az arcok feszültek. Ijedten visszamenekülök a fejhallgatóhoz.

Elmosolyodom, de rögtön utána elszégyellem magam. Miért mosolygok azon, ami csak az első, felszíni szeletben megmosolyogtató? Félelmek és szorongások marnak jeges kézzel belém, olyanok, amiket gondolni pillanat, kimondani roppant nehéz, és a gerincemen végigfut egy dallam *„(Mint hópehely, mely kézre száll, a hűvös ész úgy olvad már")*. A gondolatok tükörlabirintusában bolyongok, ahol minden lépésnél egy torz, vagy éppen mosolygó arc vicsorít-szédül rám, és bár csak a körvonalait látom, rettegek, hogy az én szám, ami kiált, és az én szemem, ami ezen megdöbben. Az Eszmélet kék, piros, sárga, és összekent képei ostorként csapnak szét a levegőben, és a Tudod, hogy nincs bocsánat keserűsége dühöng.

Jordán Tamás lassan kortyol a pohárból. Megszomjazom. Gondolatokat fűz elejtett szavakhoz, és eljátszik velük. Hánykolódó, miazmás gondolatokat, amelyeket a tudat(talan) legmélyebb bugyrai öklendeznek a napvilágra. A fonalat tétován továbbgombolyítom én is. Ő lázas kétségbeeséssel rója a színpadon szűkülő köreit, fájdalomra éhes flagellánus módjára csapkodva gondolatokkal magát. Ketrecbe zárt, dühödt vadállatokként keringnek a szavak. Kiszakítva és kitaszítva érzem magam a világegyetemből, pőrén és védtelenül. Sápadt kétségbeeséssel cikáznak fejemben a gondolatok.

A fények kialszaknak. Bevallom, a zárszóra nem emlékszem, pedig lehet, hogy fontos volt. De megoldást, enyhülést biztos nem kínál. Egy végtelen pillanatig döbbent csend. Magunk vagyunk. Magam vagyok. Megtiporva — de egy kicsit tisztábban. Feldübörög a taps, és nehezen akar szűnni.

(Amit szemeddel sejtesz,
kezeddel fogd meg azt.
Akit szívedbe rejtesz,
öld vagy csókold meg azt!)

N. G.

Honnan jöttél? Közép-Kelet-Európából

Dóczy Péter esője a társadalomtudományi klubban

„A kisebbségi kérdés nem erdélyi kérdés, nem felvidéki kérdés. Magyar kérdés! A puszta létünkről van szó!" — kiáltja Hervay Gizella már Magyarországon írt megrázó öninterjújában, s ez volt az alapgondolata Dóczy Péter előadóestjének is. A tragikus sorsú erdélyi költőnő említett írásából, valamint az ő és Tóth László verseiből összeállított műsor tartalmában, jelentőségében feltétlenül utolérte az őszi nagy sikerű Szilágyi Domokos-emlékestet.

Hervay Gizella és Tóth László életútjában sok közös vonás, párhuzam található, ezért olyan összecsengőek gondolataik, ezért hasonló érzékenységük a mindnyájunkat érintő gondok iránt, ezért lehetett ez a műsor egységes, és gyakorolhatott a közönségre olyan mély benyomást, hogy a befejezés után is percekig némán a helyén maradt. Talán a gyász percei voltak ezek. Vagy csak a döbbeneté, a tényekkel, az egyén és a magyarság tragédiájával való szembesülés döbbenetéé.

„Szülőföld helyett térképen tanultam járni" — írja Hervay Gizella. „Sehol sem lenni otthon / s lelni kis haza mindenütt" — így Tóth László. „Mindenhol otthon kell lenni, ahol magyarság él". Mintha egymásnak felelgetne a „hazulról haza" tartó költőnő és az „örök meg nem érkező" Tóth László.

A mindenhol otthon-levés biztonsága és az otthontalanság, hazátlanság bizonytalansága közötti ellentmondás feloldhatatlannak tűnik. A földrajzi-fizikai meghatározottság (elhatároltság) mennyire nyomja el a lelki-érzelmi kötődést? Az „etnikai átrendezés", az egyenlőtlen feltételek elegendőek-e egy közösség szétzilálódásához? A gyanakvás, bizonytalanság légköre, a jövőtlenség, kilátástalanság, reménytelenség érzése uralkodott el ott, ahol a leginkább szükség lenne az együttgondolkodásra. „Közösségben kell gondolkodni, mert épp ezt nem engedélyezik. Jövőben kell gondolkodni: — mert éppen a jövőnket fejezik le. Egységben kell gondolkodni, mert szétszóratunk." Hervay Gizella hitt a közös gondolkodás lehetőségében és erejében, hogy ezzel életet, jövőt teremthetünk gyermekeinknek, minden magyar gyermeknek. Igen, sokáig hitt ebben — aztán ő is csatlakozott az „öngyilkosok vádló sorához".

A még a hallottak hatása alatt lévő közönséget talán még jobban megrázta az, hogy végül az elhangzott versek egy részének költője, Tóth László maga mondta el egy új versét, amit az Erdélyből áttelepült Csiki Lászlónak ajánlott.

Both Vilmos

Vendégünk volt Wieslaw Pawel Szymanski

Lengyelország 123 éven keresztül nem volt rajta Európa térképén, és ebben a több mint egy évszázados időszakban benne volt a modern kori társadalmi és nemzeti feilődés sorsdöntő szakasza. Ha független országként nem is létezett a lengyelek hazája, egyetlen lengyel nemzedék sem volt a XIX. században, amely az ország felosztását örökkévalónak tartotta volna. Átadták a küldetést, a felszabadulás vágyát rendre az újabb generációknak: a bukások után megint újra kezdték a harcot, ha nem voltak kedvező körülmények a nyílt küzdelemhez, szabadságharchoz, akkor a szervezkedést választották, a lassú építkezést, a gazdasági küzdelmet. Változtak az eszközök, a küldetést vállaló társadalmi rétegek, a cél maradt. Hosszú évtizedeken keresztül fönt kellett tartani a nemzetet — állam nélkül.

W. P. Szymański magyarul most megjelent regényében, az Órák helyett percekben a lengyel történelemnek ezzel az arcával találkozunk a múlt század első három évtizedének tükrében. Szabadságharcok, országfelosztások, jó és rossz kiegyezések kora volt ez. A magyar olvasó Spiró György Ikszek című regényéből ismerheti némileg ezt az időszakot.

Erről az időszakról, de messze nem csak erről beszélgettünk a Társadalomtudományi klub rendezvényén a kiváló lengyel íróval, a krakkói Jagelló Egyetem irodalomtörténész docensével. Nem csak erről, hiszen a lengyel történelemnek nem ez volt az egyetlen ellentmondásokkal teli korszaka. Szymański kérdéseinkre, hozzászólásainkra válaszolva telelősen elemezte a két világháború közötti korszakot, amikor a jobboldali gondolkodású Pilsudski marsall mégiscsak megteremtette a XVIII. században feloszlatott állam helyén a modern lengyel államot és annak intézményeit; a második világháború kezdetén újra feloszlatott ország állapotát; a háború után jelentős mértékben más területen (nyugatabbra) újjászervezett állam polgárainak traumáját; a több milliós áttelepítések légkörét (a németség nagy részét kitelepítették, a lengyelek egy része betelepült a Szovietunióból); s a háború óta ismétlődő súlyos belpolitikai válságok okait, körülményeit.

Természetesen szó esett a lengyel—cseh—magyar párhuzamokról, a közép-európaiságról, valamint a lengyel—magyar kapcsolatokról is, amelyeket az utóbbi években több ízben beárnyékoltak a tömegkommunikáció egyes manőverei.

Úgy gondoljuk, a Szymańskival folytatott forró, baráti hangvételű beszélgetéshez hasonló találkozások elősegíthetik a kissé megkopott magyar—lengyel barátság újbóli megerősödését.

B.

Jobb a Kinizsi, mint a Hilton

„Azért jöttem, hogy belülről is láthassam a Keleti Blokkot, és megállapíthassam, elképzeléseim közül melyek alapulnak tényeken és melyek mítoszokon" — írta annak a tizennégy amerikai diáknak az egyike, akik egy program keretében több hónapot Magyarországon töltöttek, miközben egyetemünkön folytatták tanulmányaikat. A kurzus végén egy kérdőívet kellett kitölteniük, amelyben a programra való jelentkezés okairól, az itt-tartózkodás kellemes és kellemetlen eleményeiről kérdezték őket. Ezekből, a hol kétsoros, hol másfél oldalas, sokszor hasonló, de nemegyszer ellentétes tartalmú válaszokból adunk rövid tallózást az alábbiakban.

A legtöbben magára, a Keleti Blokkra voltak kíváncsiak, a szocialista országokat, s azon belül hazánkat szerették volna jobban megismerni. Volt, akit a személyes kötődés is motivált, mert valamelyik rokona magyar származású. Mások azt akarták tudni, hogy *egy kis ország nézőpontjából hogyan látszanak a nagyhatalmak*, azaz az Egyesült Államok és a Szovjetunió, vagy egyáltalán — hogyan látszik a világ? Néhányan oroszul szerettek volna jobban megtanulni (ez nem sikerült), vagy egyszerűen csak a kaland, a kikapcsolódás, a barátszerzés vonzotta őket.

Általában jól érezték magukat, és meg voltak elégedve az itt töltött idővel, amit az is bizonyít, hogy más Dartmouth-i programokkal összehasonlítva — heten a legjobbnak, a többiek pedig az egyik legjobbnak nevezték ezt az akciót, a tanulmányi érték szempontjából. Nagy lehetőség volt, hogy egy idegen ország kultúráját tanulhatták — magában az országban, de a saját nyelvükön. Sokat megtudtak hazánkról az előadásokból, de különösen a „nem előadásszerű" órákból és az órákon kívüli beszélgetésekből. Érdekes volt megismerkedni az amerikaitól, és persze az egymástól is eltérő nézőpontokkal, véleményekkel.

Fontos részét jelentették a programnak az utazások. A szervezett kirándulásokon kívül egyéni túrákra is volt alkalom, belföldre és külföldre egyaránt. A hosszú hétvégéken sokan nekivágtak az országnak, s *nagy megelégedéssel tapasztalták, hogy biztonságos a stoppolás, sőt, az autósok gyakran elvitték őket az otthonukba, vendégül látták néhányukat*, vagy meghívták őket egy kávéra az út menti vendéglőbe. „Legnagyobb élményem, hogy itt, a kollégiumban megismert lengyel barátommal végigstoppoltuk Csehszlovákiát, egészen Lengyelországig; szovjet katonákkal beszélgettem egy cseh vonaton; és egy családnál laktam egy kis magyar faluban" — írta egyikük. *Úgy vélték, hogy az országjárás, a stoppolás közben igazabb képet kaptak Magyarországról, mintha a Hilton Hotelből néztek volna széjjel.*

A Kinizsi kollégiumban laktak. Örültek neki, hogy ez egy nemzetközi kollégium volt, s így megismerkedhettek más kultúrákból érkezett diákokkal is — persze csak azokkal, akik valamennyire beszéltek angolul. Sajnos ezek voltak kevesebben. Az is jó lett volna, ha a hetedikre, velük egy szintre olyan diákokat költöztetnek, akik beszélik az angol nyelvet, mert így néha úgy tűnt, mintha barátságtalanul viszonyulnának egymáshoz, pedig esetleg csak a szükséges közös nyelv hiányzott. A kollégiummal más probléma is volt, sokan javasolták, hogy *nem ártana kitisztítani a fürdőszobákat és a vécéket, vagy netán renoválni az egész épületet.* Volt viszont, aki azt emelte ki, hogy szerencsére nem részesültek külön elbánásban, s így jobban megtapasztalhatták az itteni diákok életét. Azért nem ártott volna egy-két kényelmes fotel, vagy egy külön tanulószoba sem, nem is beszélve egy önálló hűtőszekrényről.

Problémák persze akadtak a kollégiumon kívül is. Többen elégedetlenek voltak a történelemoktatással. Túl sok volt az előadó, s így nem sikerült egységes, koherens képet kapni az ország történelméről. Néhány előadó egyenesen unalmasnak bizonyult, nem tudta lekötni a hallgatóság figyelmét. *Érdemes lenne a jövőben egy, vagy két, szuggesztív előadót meghívni erre a kurzusra.* A gazdasági kérdésekkel kapcsolatos tananyagot főleg azok kifogásolták, akiket nem nagyon érdekel a közgazdaságtan, szívesebben vettek volna részt — esetleg más egyetemeken — irodalmi, művészeti foglalkozásokon. *Több gyakorlati tapasztalatszerzésre volna szükség, a gyárlátogatások sikeres programoknak bizonyultak.* Ugyanígy, a kultúrális programok számát is növelni kéne a jövőben, operalátogatásokat, népitánc-bemutatókat szervezni.

Hiányolták azt is, hogy nem tudták megismerni az egyetem működését. *Meglehetősen el voltak szeparálva a többi diáktól*, bár nyelvórákon azért részt vettek és segítettek a társalgásban. Többen felvetették, hogy a szervezett kirándulásokon eléggé pazarlóan bánták a pénzzel, jobb lett volna, ha inkább további programokat szerveznek belőle, például az egyénileg nehezebben elérhető Erdélybe. Mások *filmrendezőkkel és kisvállalkozókkal szerettek volna találkozni*, vagy részletesebb listát várták volna a fővárosi kulturális programokról. Hiányzott a rendszeres közös étkezés is.

Összességében értékesnek ítélték ezt a még kezdeti stádiumában lévő lehetőséget, úgy vélték, hogy fejleszteni kell, és minél több diáknak részt kellene venni rajta. Megfelelő a program hossza is, mint ahogy egyikük írta: „... éppen azelőtt ért véget, mielőtt egymás idegeire mentünk volna!"

N. G., ZS. E.

Egy beszélgetés részletei

A LENGYEL KULTÚRPOLITIKÁRÓL

Helyszín: Lengyel Kulturális Központ, Budapest.
Idő: 1987. május 14.
Aki válaszol: Maria Cholewczynska, a LEMP KB kulturális osztályának munkatársa.

— Az általános helyzetről

Jelenleg a gazdaság és a kultúra átfogó, nagy reformja folyik. És ha azt kérdezik, mikor ér véget a megújulás, a folyamatos reformok kell, hogy jellemezzék a szocializmus építését.

A kultúra kiemelten fontos terület. A történelem során mindig olyan gyűjtőlencse volt, amely nagy célok elérésére egyesítette a lengyeleket. A mi megfogalmazásunk szerint a kultúra: a nép életének módja és tartalma. A cél, hogy a társadalom minél szélesebb rétegeiben érvényesüljön.

— Az állam mecénási szerepéről

Az állami támogatások új rendszere alakult ki, amelynek jellemzője a decentralizáltság, a vajdasági és városi tanácsok jogkörének, felelősségének növekedése, valamint az állampolgárok közvetlen részvétele (különböző konzultatív, tanácsadó jellegű társadalmi testületek útján). 1982-ben létrehoztuk a költségvetéstől független Kulturális Fejlesztési Alapot. Az alkotó művészeknek megrendeléseket, ösztöndíjakat biztosítunk. Így sikerült korlátozni az egyházi mecenatura szerepét, amely különösen a képzőművészet terén volt szembeötlő, hiszen ez a művészeti ág érezte legerősebben a gazdasági válság hatását, illetve a '70-es évek „sikerpropagandájával" járó állami megrendelések gazdag piacának megszűnését.

— Az „emigráns" művészetről

Létezik az ún. „független" vagy „földalatti" kultúra, a „belső emigráció" — azok, akik még most is megtagadják az együttműködést, bojkottálják a tömegkommunikációs eszközöket. Velük szemben a „harc és megegyezés" taktikáját alkalmazzuk. Több „emigráns" író értékes műveket alkot, olyanokat, amelyek nem állnak ellentétben az alkotmánnyal. Őket meg kell nyernünk. A művészek egyébként sorra visszatérnek a „belső" emigrációból. Ez természetes is, hiszen tehetségük csak a társadalom tükrében mutatkozhat meg.

— A művészeti szövetségekről

A '70-es években a nyugati diverzió és a szocializmusellenes csoportok (KOR, KPN) hangja fölerősödött, annál is inkább, mert a párt elbagatellizálta a kérdést. Ennek következtében 1980—82 közt a művészeti szövetségek tevékenységét föl kellett függeszteni. (Kivételt képez a zeneművészek szövetsége, amely megszakítás nélkül működött.) A szövetségek új alapokmányokkal, új összetételben kezdték meg működésüket. A szövetségeket, amelyekben a párt vezető szerepe érvényesül, partnereknek tekintjük a kultúrpolitika alakításában.

A művészek számát Lengyelországban 30 000-re becsülhetjük. Közülük mintegy 12 000 fő jelenti a szövetségek tagságát — a nyugati propaganda állításával ellentétben igenis tehetséges emberek. A szövetségek állandó fejlődését a közelmúltban olyan tényezők is siettették, mint az amnesztiatörvény végrehajtása, a Konzultációs Tanács létrehozása, a nyugati gazdasági szankciók feloldása és a Szovjetunióban végbemenő változások.

— A lengyel PEN Clubról

A lengyel PEN Club a válság idején igen agresszív antiszocialista elemek irányítása alá került. 1983-ban a Club élére ideiglenes vezetőséget neveztek ki. Ez mind a mai napig sok nemzetközi jogi természetű probléma forrása. A lengyel PEN Club képviselői, bár a szervezet tokiói ülésén részt vettek, a caracasi tanácskozásra nem utazhattak el, mert az ottani szervezők az ideiglenes vezetőség kinevezését jogellenesnek minősítették. Kértük és meg is kaptuk a bolgár, a jugoszláv és a magyar PEN Club támogatását, de a jogi viták még mindig nem szűntek meg.

— A filmről

A filmesek szövetsége 1980-ban minden együttműködést megtagadott az állammal. A rendkívüli állapot után sor került a szövetség újjáalakítására (Janusz Majewski vezetésével), valamint a felelősök szerepének tisztázására, értékelésére. De eközben egy pillanatig sem szünetelt a filmgyártás.

Most „őrségváltás" figyelhető meg, fiatal rendezőgárda színre lépése. Jellemző a visszafordulás a népszerű mozihoz (Vabank, Szexmisszió). A fiatal rendezőknek a nemzeti irodalom remekeinek filmre vitelét javasoljuk (pl. Iwaszkiewicz: Dicsőség és hála).

Andrzej Wajda pillanatnyilag nem tölt be vezető szerepet a filmes közéletben, de alkotói szabadsága csorbítatlan. Szerelmi események krónikája című filmjének befejezése után most színházban rendez. Dosztojevszkij Démonok című művét alkalmazta színpadra, és talán a mű megfilmesítésére is készül.

— A kulturális együttműködésről

Magyarország és Lengyelország között hagyományosan széles körű a kulturális együttműködés, de sajnos nagyon egyenlőtlen színvonalú. Legjobb a film és a képzőművészetek területén, legrosszabb a zenében és az irodalomban. Nálunk sokkal több magyar mű jelenik meg, mint Magyarországon lengyel. Igaz, most folynak a Gondolat kiadónál egy olyan kötet előkészületei, amely ABC-szerűen tartalmaz majd minden információt Lengyelországról. Szintén nemsokára napvilágot lát A lengyel irodalom kistükre és egy ezt illusztráló szöveggyűjtemény.

— Walesa könyvéről

Párizsban megjelent egy kötet, amelynek címlapján szerzőként Lech Walesa nevét tüntették fel. Erről Jerzy Urban kormányszóvivő így nyilatkozott: Homérosz óta a világirodalom legnagyobb csodája lenne, ha egy majdnem analfabéta ilyen könyvet írt volna.

A könyvet valószínűleg tényleg nem maga Walesa írta. Ezt egyértelműen bizonyítja az írás stílusa. Hiányoznak belőle a Szolidaritás vezetőjének jellemző beszédfordulatai, nyelvi sztereotípiái. Feltehetően több emberből álló szerzőgárdával van dolgunk, akik Walesával való beszélgetések alapján állították össze a kötetet. Lengyelországban egyelőre nem tervezzük a könyv kiadását — megvárjuk, míg a Nyugat megemészti.

Egyébként vannak benne nagyon érdekes részletek. Például ahol Walesa arról beszél, micsoda véletlen, hogy ő Nobel-díjat kapott. Hiszen ha igazgató lett volna, nem sztrájkolt volna és akkor a díjat sem kapta volna meg...

— A felsőoktatásról

A reformfolyamatok során a felsőoktatási intézmények is önállóvá, „önigazgatóvá" váltak. Májusban már másodszor kerül sor az egyetemi vezetők választására. Folyik a tantervek modernizálása, és minden intézmény kidolgozza saját 2000-ig szóló fejlesztési tervét. Életbe lépett az új felvételi rendszer, amelyben a munkás-, ill. parasztszármazás nem jelent pluszpontokat. Jellemző, hogy a társadalmi vitában maguk a munkásfiatalok léptek föl a preferencia-rendszer ellen.

Ebben az évben összesen 50 000 hallgató kezdi majd meg tanulmányait. A túljelentkezés összességében kb. háromszoros. Kétségtelen, hogy csökkent az érdeklődés az értelmiségi pályák iránt. Nincs akkora presztizsük, mint régen. A munkásfiatalok nem akarnak továbbtanulni. Ennek okát az anyagiakban is megtalálhatjuk, hiszen míg egy kezdő szakmunkás 20—25 000 zlotyt keres, egy adjunktus fizetése 13—16 000 zloty körül van.

Lejegyezte: PJM
a Magyar—Lengyel Baráti Társaság szervezője

Világpolitikai magyarázat — 1987

Ha azt mondom világpolitika, az emberek arca általában komollyá, feszültté válik; tudják, emberek, népek, országok sorsa felől hoznak döntéseket a politika zöldposztós asztalánál nap mint nap. Ha azt mondom, nevetés, az emberek arca könnyeddé, mosolygóssá válik, tudják, most valami jó fog következni. Hogy e két, ellentétes reakciót kiváltó szócska a valóságban mégis összekapcsolódhat, arra jó példa volt a legutóbbi Panoráma külpolitikai fórum. S aki ezt a csöppet sem könnyű mutatványt előadta, az meghívott vendégünk, *Avar János* volt. A jelenlevők igen ízletesen tálalt — sok politikai ínyencséggel tűzdelt — *külpolitikai magyarázó beszélgetést láthattak-hallhattak.*

Talán mondanom sem kell, hogy *a középpontban a szovjet—amerikai viszony állt*, ám az elmúlt fórummal ellentétben — mivel vendégünk inkább *amerikaszeretőnek számít* — most *az USA kül- és belügyi érdekességei kerültek boncasztalra.*

Vendégünk véleménye szerint *a következő választás jóval kiélezettebb küzdelmet fog hozni* a demokraták és a kormányzó republikánusok között, mint az előző. Ezt több érvvel is alá lehet támasztani.

Közismert, hogy az Egyesült Államok nyugati államai már hagyományosan a republikánus jelöltet, míg a keletiek a demokratát támogatják. *A mérleg nyelvét általában a déli államok billentik ki* az egyik vagy másik irányba. (Tulajdonképpen a tudvalevőleg délről származó *„mogyoróültetvényes" Jimmy Carter is ennek köszönhette 1976-os választási sikerét.)* A demokraták taktikája ma tehát hasonló, mint annak idején a legkonzervatívabbnak nevezett elnöküknek, volt, a déli államokat szeretnék megnyerni. *A farmerek*, akik általában republikánus voksolóknak számítanak, jelenlegi meglehetősen instabil, romló helyzetük miatt *elképzelhető, hogy demokrata neveket írnak majd az urnákba dobandó cédulára. A néger lakosság egy része* a reagani erőteljes „fehérpárti" kormányzás miatt valószínűleg *szintén a demokratákat támogatják majd.*

Beszélni kell még az „úgynevezett" *vagy vaj vagy ágyú* elvéről is, mely azt jelenti, hogy *az erőpolitika, a fegyverkezés bizonyos életszínvonalbeli csökkenéssel jár együtt.* Reagan kormányzásának kezdetén mindkettőt ígérte egyszerre, de azt hiszem, hogy *nem született még a földön olyan közgazdász, aki e kettő növelését együtt párosítani tudná.* Nos, ezzel kapcsolatban eléggé elterjedt nézet az, hogy a „hidegebb és enyhébb időszakok bizonyos periodikusággal váltogatják egymást és előrejelzések szerint a közvélemény erőteljes hatására e választásra a melegedés igénye fogja rányomni a bélyegét, ami demokrata előretörést jelentene.

Ne feledjük azonban, hogy *ezek optimista bizakodások* és a másik oldalon *ott áll egy erőteljesen talpára állított gazdaság és egy újjá varázsolt amerikai önbizalom*, amelyek a reagani politika elmúlt hat és fél évének legkiemelkedőbb eredményei. Ha az esélyekkel kapcsolatos pro és kontra érveket mind fel akarnánk sorolni, akkor erről bizonyára inkább egy könyvet kellene írni.

Egy, az SDI-t érintő kérdés kapcsán Avar János kifejtette abbeli véleményét, miszerint *a jelenlegi űrfegyverek technikailag még nem eléggé fejlettek ahhoz, hogy sebezhetetlenek legyenek*, azaz egy *az SDI középpontjába állított űrpajzs*, melyről minden támadás lepattanna, *legfeljebb a jövő század realitása lehet.* Amiben azonban ezen amerikai *űrkutatási programnak nagy szerepe van, az a csúcstechnológiák további fejlesztése.* Ezt az egészet egy múltbeli megtörtént példával lehetne leginkább magyarázni: Annak idején Kennedy elnök erőteljesen szorgalmazta az űrkutatást, ennek keretében pedig a Hold meghódítását. Ha a hatalmas katonai költségek megszavazását úgy tárja a kongresszus elé, hogy ezek az összegek a technika, a tudomány, fejlesztéséhez szükségesek, akkor a honatyák valószínűleg leszavazták volna. *Kennedy* azonban *úgy tálalta az ügyet, hogy pénz szükséges ahhoz, hogy az Egyesült Államok megelőzze a Szovjetuniót és elsőként amerikai űrhajós léphessen a Holdra. Így persze meg is szavazta a kongresszus a hatalmas hozzájárulást, Amstrong néhány lépését a Holdon.*

Ezzel kapcsolatban érdekességként vetődött fel, hogy az Egyesült Államokban az a szokás, hogy a képviselőházból egy miniszternek legalább hiányoznia kell az ülések közben. Ez abból a megfontolásból történik, hogy ha a képviselőházat egy esetleges támadás éri, s az amerikai vezetés átmegy a nukleáris köztudatba, legyen készenlétben álló („élő") politikus. No persze ez csak pihentető érdekességként hangzott el.

Az itt említett pár téma csak néhány szilánk a fórumról, hiszen *szó volt még Ligacsov budapesti látogatásának hátteréről, Kádár János svédországi útjáról, a francia választási esélyekről*, és még sok-sok más témáról. És mindez több mint három órán keresztül, egyetlen unalmas pillanat nélkül.

Takáts Attila

Holland túra

Női NB I-es kosárlabdacsapatunk reklámszerződést kötött a holland Transforwarding B. V. vízi, közúti és vasúti szállítással foglalkozó céggel. A szerződés értelmében a csapat bajnoki mérkőzésein a Transforwarding emblémáját viseli mezén. A holland vállalat egy garnitúra felszerelést is küldött, valamint anyagilag támogatja a csapatot, ez teszi lehetővé, hogy a lányok részt vegyenek május 27.—június 7. között Hollandiában és Ausztriában két nemzetközi tornán. Izgulunk a csapat sikeres szereplésért, hiszen az a '87. végéig szóló szerződés meghosszabbítását jelentheti. Az utazók névsora: Csányi Andrea, Halmy Krisztina, Thaisz Ágnes, Gelei Ilona, Radocza Andrea, Szarka Györgyi, Makai Ágnes, Kovács Judit, Bácskai Andrea, Gál Istvánné.

DIALÓGUS A DIALÓGGAL

Számítógépes szakirodalmi információkeresés a könyvtárban

Felhívjuk tisztelt felhasználóink figyelmét, hogy *újra beindult a nyugati adatbázisok on-line lekérdezésével kapcsolatos szolgáltatásunk.* A lekérdezés az egyetem oktatóinak továbbra is ingyenes. *Adatlapok Hegedűs Péternél, vagy Gábor Zsuzsánál igényelhetők (tel.: 170-233/155, 156, vagy a 137-es mellék),* a Központi Könyvtár információs főosztályán.

Várjuk kedves felhasználóinkat!

Gábor Zsuzsa

18 éven aluliakról nemcsak 18 éven felülieknek

Egyik este a Váci utcai City Grill-be tértünk be egy hamburgerre. Nagyon éhesek voltunk, de a harmadik hamburgert már nem engedtük meg magunknak. Ugyanis komoly meggondolás tárgya lett, hogy az éhségcsillapítás és a húsz forint, no meg az íze arányban áll-e egymással. Már mikor bementünk a helyiségbe akkor is furcsa érzés fogott el, mintha egy középiskola első, második osztályába kerültem volna. Zajongtak, csiviteltek és sok mindent vettek. Bőrdzseki, farmer, a fiúkon is selyemsál.

Az asztal túloldalán hangoskodó fiúk ültek. Az egyiknek már csak húsz forintja van, a másik majdnem összeakaszkodott egy haverjával. A b.-megek csak úgy repkedtek, egy újonnan jövő pedig teljesen az asztalhoz lapított míg kezet fogott a túloldaliakkal. Mindennek a teteje már csak az volt, amikor szívószálon keresztül fogpiszkálót kezdtek el fújni a másik asztalhoz. Még szerencse, hogy nem jött válasz, mert akkor nem győztem volna kapkodni a fejemet. Tulajdonképpen az bánt a dologban, hogy a napi százasért hamburgert fogyasztó gyerekek pont azt nem tanulják meg, hogy a pénzért meg kell dolgozni. És sajnos éppen ezek a gyerekek játszják a vezető szerepet korosztályukban.

Ezt a viselkedést teszik követendővé, ami azt hiszem néhány társukban lelki válságot okoz. Ezek a gyerekek jól akarnak élni és a felnőttek bizonytalanságát, kiútkeresését ilyen felemás értékekkel mint „a jót eszünk és iszunk" helyettesítik. Ezekre a fiatalokra sajnos nem figyel senki, pedig ők a jövő nemzedéke.

Cs. G.

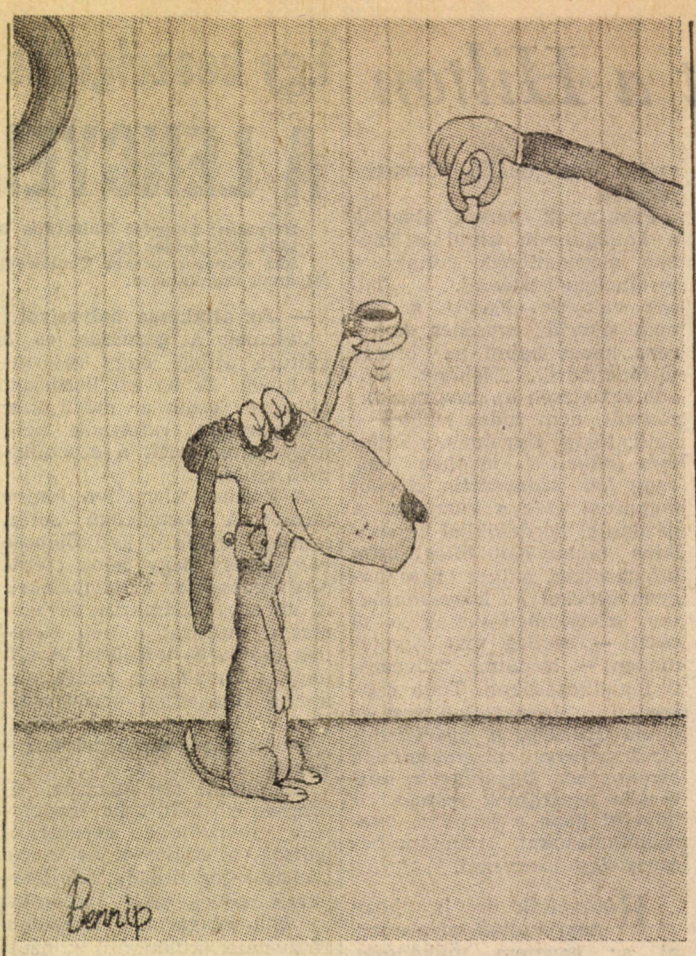

Bennip párizsi karikaturista rajza

Nívódíj

A KISZ-bizottság nívódíjat adományozott a Rajk László Szakkollégium Fordulat és reform vitasorozatának. A testület a sajtó nyilvánossága útján kívánja elismerni az elmúlt év néhány kiemelkedő kezdeményezését, rendezvényét: a Támpont Stúdió rendezvénysorozatát, a Széchenyi István Szakkollégiumi Csoport megalakítását, az AIESEC szoftverkiállítását, a TEK Gramsci-hetét és a KEN-t. A KISZ-bizottság szervezőbizottságának vezetői tisztére egy pályázat érkezett. Ezt jónak találták és elfogadták, így Novák Mária IV. évfolyam pénzügyszakos hallgató lett a bizottság vezetője.

Díjnyertes diáklapjaink

A KISZ KB EFT sajtópályázatán a hivatalos lapok kategóriájában az I. díjat a Közgazdász nyerte, a II—III. a pécsi Universitas és a Szegedi Egyetem, a IV. pedig az Egyetemi Lapok lett.

A kiadványok kategóriájában az I. díjat a Támpont és a szarvasi IV. Országos Szakkollégiumi Találkozó dokumentumait tartalmazó kötet nyerte el.

A pedagógiai tanszék tanulmányi pályázatának eredménye

A tanulmányi pályázat második fordulójára tizenkét tanár szakos hallgató nyújtott be dolgozatot.

Díjazottak: I. díj Bosnyák János I. évf. tan. B; II díj Papp Edit I. évf. tan. B.; III. díj Ekler Éva I. évf. tan. B., Sándi Attila I. évf. tan. B.

A résztvevőknek az indexbe történő bejegyzéssel is elismerjük teljesítményüket.

Pedagógiai tanszék

Tanulmányi verseny eredményhirdetése

A technológiai és áruismereti tanszék a Termelés technikai alapjai c. tárgy kapcsán az I. évesek részére az 1986/87. tanév 2. félévében is meghirdette tanulmányi versenyét, amelyben az előző félévihez hasonlóan a hallgatók nagy számban vettek részt.

A tanulmányi verseny írásbeli dolgozatát 294-en írták meg, 209 fő nyújtott be pályaművet.

Kiemelkedő munkájuk alapján jeles kollokviumi jegyet kaptak és pénzjutalomban részesültek az alábbi hallgatók:

Bosnyák János tanár B. szak., Csaba Gábor 19. csoport, Illés Gabriella 5. csoport, Eklics Gyöngyi 12. csoport, Kelemen Szilvia 14. csoport, Gál Gabriella 17. csoport.

Jó eredményeik alapján a díjazottakon kívül a következő hallgatóknak ajánlottunk meg jeles kollokviumi jegyet: Szabolcsi Andrea 1. cs., Garai Judit 3. cs., Paulina Andrea 3. cs., Deák Ágnes 4. cs., Németh Edit 4. cs., Erdősi Éva 5. cs., Bányai Anikó 12. cs., Murányi Valéria 12. cs., Dömölki Judit 13. cs., Hokky Marianna 17. cs., Zsellér Zsuzsa 17. cs.

Ipari technológiai és áruismereti tanszék

Pályázati felhívás demonstrátori megbízásra az 1987—88. tanévre

ÁLTALÁNOS FELTÉTELEK:

1. Demonstrátori megbízást az a harmadik — kivételesen második —, illetőleg magasabb évfolyamos hallgató kaphat, akinek magatartása, közösségi munkája példás, tanulmányi eredménye legalább 4,0 és a választott szakterületén kiváló eredményt ért el.
2. A megzízás nyilvános pályázat útján nyerhető el.
3. A pályázatot az illetékes tanszékre kell benyújtani május 30-ig.

Kellékei:

— önéletrajz, amelyben ki kéll térni a pályázó társadalmi munkájára, tudományos, illetve oktatási elképzeléseire, megjelölve azokat a témákat, amelyekkel elsősorban kíván foglalkozni.

4. A demonstrátort a tanszékvezető javaslatára, az ifjúsági bizottság egyetértésével a dékán bízza meg.
5. A megbízás egy tanulmányi félévre, legfelebb 10 hónapra adható; a megbízás megismételhető.
6. A demonstrátori munka díja első megbízáskor egységesen 800 forint, a továbbiakban egyéni elbírálás alapján maximum 1200 forint.
7. Ha a demonstrátor a tanulmányi, demonstrátori kötelezettségeit nem látja el, elhanyagolja, ha egyetemi hallgatóhoz méltatlan magatartást tanúsít, megbízása visszavonható.

PÁLYÁZATI LEHETŐSÉGEK — FELTÉTELEK:

ÁLTALÁNOS KAR:

1. **Politikai gazdaságtan tanszék:** (elsősorban tanári „A", tervgazdasági vagy pénzügy szakos hallgatók részére)
feladat:
— szemináriumvezetés,
— közreműködés a tanszéki kutatómunkában.
2. **Közgazdasági elméletek története tanszék:** (szakmegkötés nincs)
feladat:
— közreműködés a tanszék kutatómunkájában,
— konzultációk tartása.
3. **Gazdaságtörténeti tanszék:** (szakmegkötés nélkül)
feladat:
— közreműködés a tanszéki könyvtári munkálatokban,
— konzultáció az I. évfolyamos hallgatókkal,
— közreműködés a gazdaságtörténeti szakkör vezetésében.
4. **Filozófia tanszék:** (szakmegkötés nélkül)
feladat:
— közreműködés a tanszék oktató munkájában (szemináriumvezetés),
— részvétel a tanszéki kutatómunkában.
5. **Népgazdaság Tervezési Intézet:** (szakmegkötés nélkül)
feladat:
— közreműködés az intézeti kutatómunkában (elsősorban számítástechnikai, adatgyűjtési és elemzési feladatok ellatásában).
6. **Matematikai és Számítástudományi Intézet:** (szakmegkötés nélkül)
feladat:
— gyakorlatvezetés, konzultáció,
— bekapcsolódás az intézet kutatási munkájába (számítástechnikai, adatgyűjtési, elemzési feladatok).
7. **Pénzügy tanszék:** (elsősorban pénzügy szakról pályázhatnak)
feladat:
— közreműködés a tanszéki könyvtári munkában,
— statisztikai, számítástechnikai feladatok ellátása.
8. **Szociológiai tanszék:** (III. évfolyam, elsősorban szociológia másodszakról)
feladat:
— közreműködés a tanszék oktató-kutató munkájában.
9. **Világgazdaság tanszék** (szakmegkötés nélkül, két nyelv — „kis" nyelvek előnyben — megfelelő ismerete)
feladat:
— közreműködés a szocialista integráció és a szocialista országokkal kapcsolatos kutatásban,
— szemináriumvezetés.
10. **Pedagógia tanszék:** (tanár szak IV—V. évfolyam)
feladat:
— közreműködés az iskolai, iskolán kívüli gyakorlatok tapasztalatainak feldolgozásában,
— az egyetemi pedagógia-pszichológiai képzés hatékonyságának vizsgálata,
— közreműködés a moduláris oktatás tapasztalatainak elemzésében.

IPAR KAR:

1. **Ipargazdaságtan tanszék:** (elsősorban III. évf. ipar szakos hallgatók részére)
feladat:
— részvétel a tanszék oktatómunkájában (szemináriumvezetés, konzultáció); oktatási segédanyagok készítése, tananyagok kritikai elemzése.
— közreműködés a tanszék feladataiban,
— a tanszéki számítógépes bázis kiépítésével és működtetésével kapcsolatos tevékenység.
2. **Ipari üzemszervezés tanszék:** (elsősorban III. évf. ipar szakos hallgatók részére)
feladat:
— közreműködés az alaptárgy szemináriumainak és gyakorlatainak előkészítésében,
— közreműködés tanulmányi verseny előkészítésében.
— szakirodalom feldolgozása.
3. **Közlekedésgazdaságtan tanszék:** (elsősorban II—III. évf. közlekedési szakosok részére)
feladat:
— közlekedéstan-közlekedéspolitika, vagy termelő infrastruktúra közgazdasági kérdéseinek tanulmányozása (idegen nyelvű szakirodalom feldolgozása),
4. **Agrárgazdaságtan tanszék:** (elsősorban III. évf. agrár szakos hallgatók részére)
— kutatási témák: technikák-technológiák hatékonysági határai a mezőgazdasági termékek termelésében. A szervezetek és a gazdasági mechanizmus fejlesztése az agráripari szférában.

Pályázni lehet szabadon választott témával is.

5. **Munkagazdaságtan és oktatásgazdasági tanszék:** (szakmegkötés nélkül)
feladat:
— közreműködés a tanszék oktatási és kutatási feladataiban.
6. **Statisztika tanszék:** (szakmegkötés nélkül)
feladat:
— részvétel a statisztikai tárgyak gyakorlatainak vezetésében, konzultációk tartásában,
— közreműködés az oktatási segédanyagok összeállításában és tanszéki kutatómunkában.
7. **Számvitel tanszék:** (elsősorban tanári „B" szakos hallgatók részére)
feladat:
— részvétel a tanszék oktatási (gyakorlatvezetési) feladataiban és a kutatómunkában.
8. **Technológia és áruismeret tanszék:** (tanári „C" vagy ipar szakos hallgatók részére)
feladat:
— a tanári „C" szak elsőéves hallgatóinak korrepetálása, vegyi számítási gyakorlatok, konzultációk tartása,
— egyes áruismereti műszerek beállítása,
— oktatási segédeszközök készítéséhez statisztikai táblázatok összeállítása, irodalom feldolgozása,
— bekapcsolódás a tanszék kutatóbmunkájába.

KERESKEDELMI KAR:

1. **Külkereskedelem gazdaságtana tanszék:** (elsősorban külgazdasági szakos hallgatók részére)
feladat:
— részvétel a tanszék oktatói (szemináriumvezetési) feladataiban, oktatási segédanyagok készítésében és a kutatómunkában (makroökonómiai, illetve vállalati szinten)
2. **Belkereskedelem gazdaságtana tanszék:** (elsősorban német és orosz nyelvtudással rendelkező áruforgalmi és külgazdasági szakos hallgatók részére)
feladat:
— részvétel az áruforgalom gazdaságtana, illetve az idegenforgalmi szemináriumok, gyakorlatok vezetésében,
— közreműködés oktatási segédanyagok készítésében.
3. **Nemzetközi kapcsolatok tanszék:** (elsősorban két idegen nyelvet legalább középfokon tudó, nemzetközi szakos hallgatók részére)
feladat:
— közreműködés a tanszéki szakdokumentáció felénítésében, a tanszéki kutatómunkában és a TDK szervezésében.
4. **Piackutató és piacszervezési tanszék:** (angol, orosz vagy német nyelvtudású hallgatók részére, szakmegkötés nélkül)
feladat:
— részvétel a tanszék oktatási munkájában, gyakorlatvezetés, dolgozatjavítás, oktatási segédanyagok készítése, szakirodalom és statisztikai adatok feldolgozása,
— közreműködés a tanszék elméleti és alkalmazott kutatómunkáiban, például mintakészítés, adatgyűjtés, kérdőívszerkesztés, adatellenőrzés.
5. **Gazdaságföldrajz- és regionális gazdaságtan tanszék:** (szakmegkötés nincs)
feladat:
— részvétel a terület- és településfejlesztés, illetve a környezetvédelem közgazdasági és regionális témaköreinek kutatásában, a témakörhöz kapcsolódó anyaggyűjtés, szakirodalom feldolgozásában, a tananyag-korszerűsítésben.
6. **Nyelvi Intézet laboratóriuma:** (szakmegkötés nélkül)
feladat:
— közreműködés az intézet videotékájának fejlesztésében, különösen a videoprogramok szerzeményezésében; a programok elemzése; osztályozási rendszer kidolgozása; műsorszerkezet alakítása,
— közreműködés a számítástechnikának az alkalmazott nyelvészetben (nyelvoktatásban) való felhasználásában; számítógépes tanfolyam vezetése az oktatók számára, számítógépes munkálatok végzése, programok írása.

Ifjúsági bizottság

Jó formában a dzsudószakosztály

Egyetemünk cselgáncsszakosztálya versenyről versenyre javuló formát mutat. Az elmúlt hónap alatt rendezett versenyeken az alábbi versenyzők értek el helyezéseket.

Április 11-én Kaposváron rendezett országos rangsorversenyen a nehézsúlyú *Sümegi Ferenc* III. helyezett lett. Eredménye így is figyelemre méltó, mert a versenyt megelőző edzésen gyakorlás közben *három lábujja eltörött.*

Május 2-án rendezett budapesti területi rangsor versenyen a *Közgáz csapata* megelőzve a Bp. Honvéd és Ú. Dózsa versenyzőit, a *pontversenyben első lett.* Az alábbi versenyzők járultak hozzá egyéni teljesítményükkel a fenti eredményhez: 60 kg. I. *Rácz József,* II. *Nagy Kornél.* 65 kg. I. *Cuppon Alfréd,* II. *Kiss István.* 71 kg. I. *Égi Tamás,* II. *Marschalek Ákos,* III. *Johanidesz József,* V. *Póta György.* 78 kg. I. *Böszörményi Lajos.* 86 kg. I. *Varga István.* 95 kg. I. *Mezgár István.*

A nehézsúlyban sérülések miatt versenyzőnk nem indult. A versenyt követően *Oláh János* vezető edző elmondta, hogy *bizakodóan tekint a június 6-án megrendezésre kerülő országos csapatbajnokságra,* mivel a csapat összeszedettsége és eredményei arra utalnak, hogy *előbbre tudnak lépni, ha felzárkózni nem is vagyunk képesek a mammutegyesületek mellé.* Fiatal és idősebb versenyzőkre egyaránt számítunk — mondta a szakosztályvezető. Úgy érzem, hogy ha *Mándli Elek* tudná hozni a 60 kg-t, 71 kg-ban *Égi Tamás* és *Marschalek Ákos* egymást segítve döntené el, hogy melyikük legyen a kezdő csapatban. 78 kg-ban *Böszörményi Lajos* válldobás technikája pontosabb lenne, ütőképes csapat lenne ismét a Közgáz cselgáncsszakosztálya.

Új vezetőség

Az AIESEC egyetemi szervezete április 28-án új vezetőséget választott, melynek tagjai: Szelecki Zsolt (elnök), Szarvas László (marketing), Bálint Mária (pénzügy), Törteli Terézia (csere pink), Brunner Anna (csere green), Hévizi Tamás (project). Az új vezetőségnek sikeres, jó munkát kívánunk!

KÖZGAZDASZ

Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felelős szerkesztő: Farkasinszkyné Halay Edit
Szerkesztőség: 1093. Budapest IX., Dimitrov tér 8.
Telefon: 174-548
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest, VIII. Blaha Lujza tér 3.
Felelős kiadó: VÁGNER FERENC vezérigazgató
87—4778. Szikra Lapnyomda,
Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató

„NYÍLT MŰHELY"

Felolvasószínház a Radnóti Miklós Színpadon

A dramaturgok szervezte sorozatban egyetlen alkalommal kerül felolvasásra, nyilvános próbára egy-egy pályakezdő drámaíró kiválasztott műve.

Először május 5-én **Kulin Ferenc** Kölcsey című vitadrámáját hallhattuk **Kerényi Imre** rendezésében, a Nemzeti Színház művészei és főiskolai hallgatók előadásában. A rendkívül színvonalasan megszervezett estre a baráti kör tagjain és a spontán nézőkön kívül elsősorban fiatal drámaírók és dramaturgok voltak kíváncsiak. Rendezőt mindössze kettőt számlálhattam! Az érzékeny közönség nagyon jól vette a lapokat, Kulin „korabeli" érvei-ellenérvei a forradalom kontra reform témában nem maradtak hatástalanok.

A szerkesztőbizottság — Radnóti Zsuzsa, Morcsányi Géza, Duró Győző és Bereczky Erzsébet — még egy estet szervez ebben az évadban: **június 5-én, pénteken este 8 órakor Sultz Sándor Barátaim, kannibálok!** című groteszk, fekete humorú komédiája kerül bemutatásra, ezúttal már rendelkező próba utáni első emlékpróba formájában. Az **Örkény István, Boris Vian világát** idéző darab rendezője **Csizmadia Tibor,** az előadók Psota Irén, Takács Kati, Dörner György és Eperjes Károly.

A tervek szerint minden évadban öt-hat alkalommal kapnak ilyen lehetőséget fiatal drámaíróink színpadi, illetve közönség előtti megmérettetésre.

M. A.

Újságíró-előkészítő stúdió

A Magyar Újságírók Országos Szövetségének Oktatási Igazgatósága és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem újságíró-előkészítő stúdiót indít utolsó vagy utolsó előtti éves, az újságíráshoz tehetséget és kedvet érző egyetemisták számára, akik a stúdió elvégzése után szerkesztőségi gyakornokként vagy külső munkatársként dolgoznának a sajtóban.

A foglalkozásokat heti két órában, októbertől májusig tartjuk az egyetemen.

A részvétel térítésmentes.

A jelentkezéseket rövid, kézzel írott önéletrajzzal kérjük beküldeni 1987. június 1-jéig a következő címre:

MKKE pedagógia tanszék, I. em. 114. IX., Dimitrov tér 8. Sz. Berki Éva nevére.

A programtervezet a tanszék hirdetőtábláján megtalálható. A foglalkozások időpontját és programját ősszel pontosítjuk.

MUOSZ Oktatási Igazgatóság